

МЛАДИЯТ АКТЬОР — НА СЦЕНАТА И ВЪН ОТ НЕЯ

КЪДЕ Е РАЗКОВНИЧЕТО?

ЗАСЕЧКИ В „МЕХАНИЗМА“ ● ЯВЛЕНИЯ, КОИТО ТРЕВОЖАТ ● РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ — ПОВИННОСТ ИЛИ ДЪЛГ? ● РАБОТА НА ПАРЧЕ ● ЗА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЛАД АКТЬОР—ДИРЕКТОР ● КАКВИ СА СЛАБОСТИТЕ?... ● А В СОФИЯ?

Един от участниците в разговора по страниците на в. „Антени“ за проблемите на младия актьор, проф. Кръстьо ГОРАНОВ — ректор на ВИТИЗ „Кр. Сарафов“, направи следната констатация: „Оказва се, че нашите студенти отбиват тригодишната си повинност и си отиват. Защо? Ние трябва да създадем механизъм за органично съхраняване и развитие на младите таланти в тези театри, не за тяхното принудително закрепостяване. Причините не са само от битово естество. Липсва нещо друго...“

Тази констатация е вярна. Точно в това „нещо друго“ е същността на разговора. Наистина — защо за мнозинството млади актьори, завършили ВИТИЗ „Кр. Сарафов“, отиването в извънстоличните театри е „повинност“, защо задължителният тригодишен престой в провинцията е съпроводен с непрекъснати „пориви“ към София (по-точно към киното и телевизията) и с вътрешно безразличие към театралните колективи, с неистови усилия на всяка цена да се стъпи на столична сцена, усилия, невяждо завършващи в софийските кафенета, където безработният

Т. Баева и Н. Недялков в „Иван Шишман“ — Благоевград.

млад творец „оплаква“ над чашка алкохол своята незавидна съдба?

Еднозначният отговор на тези многобройни „защо“ е предварително обречен на неуспех. Опитът пък да се изчерпят напълно причините изисква не само намесата на социологията, психологията, естетиката, педагогиката, но и задълбочен анализ на организацията на творческия процес в нашите театрални колективи. Трябва да се намери разковничето, за да се даде убедителен отговор на въпросите, свързани с гражданската и творческата съдба на младите актьори в българския театър. Някои позитивни, но по същество второстепенни по значение стъпки, направени през последните години (например разпределението в театрите на групи от по 4—5 души), явно не са в състояние да внесат пълна хармония в „механизма“. Както правилно отбелязва някои от участниците в разговора, този все още хипотетичен „механизъм“ започ-

НА СТР. 8—9

КАЧЕСТВО И ЕФЕКТИВНОСТ

В УСЛУГА НА КОГО СА УСЛУГИТЕ?

Защо шивашките кооперации мъчно приемат поръчки за шев на дамски поли, елечета, блузи или някои други видове облекло?

„Нямаме сметка“ — заявява управителката на модна централа в столицата. — Ценоразписът е от 1966 г., а има нови материали — тревири, жоржет, кекар — шиемето им изисква повече внимание и труд.

Една шивашка бригада от пет души има месечен план за около 2000 лв. Без заявки от предприятия и организации тя трудно би го изпълнила само от поръчки на отделни граждани, тъй като ушиването на една рокля струва от 13 до 17 лева. Услугите за държавни учреждения обаче се изпълняват с плащ на кооперацията, което носи повече печалба. Затова, ако заявките на дадено предприятие запълнят по обем работата за месец, поръчки от отделни клиенти се приемат за по-дълъг срок — понякога и над 60 дни (!).

Клиентът е принуден да търси работещия нелегално ча-

НА СТР. 4—5

Той не каза нищо, но добре

го каза

НА СТР. 3—4

Бунтовникът

от ИЛ—18

НА СТР. 13

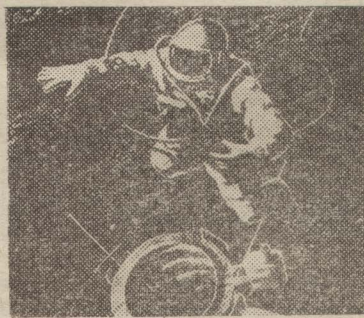
Къде издиша

волейболната

топка?

НА СТР. 14

ПЛАНУРАНА КОСМИЧЕСКА «СЕНЗАЦИЯ»

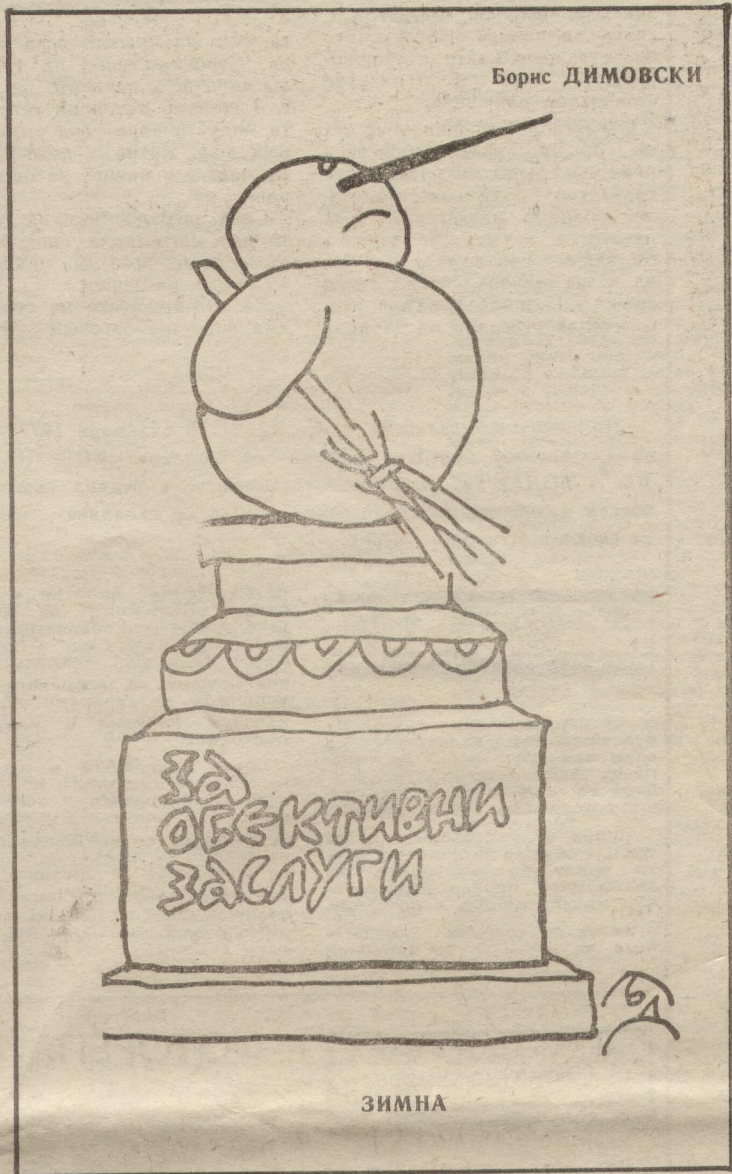
Името на проф. д-р Фьодор БУРЛАЦИ е добре познато на нашите читатели. През 1976 г. в СССР бе публикувана неговата политическа повест „Мао Цзе-дун: Нашият коронен номер е войната, диктатурата“ — размисъл за еволюцията на възгледите и дейността на Мао като председател на Китайската комунистическа партия в продължение на повече от 40 години. В края на 1975 г. в „Антени“ предарително запозна своите читатели с откъси от книгата, отпечатани под заглавие „Човекът и неговата болна сянка“.

С едновременната си публикация с „Литературна газета“ на 10. VIII. 1977 г. в „Антени“ представи на читателите началото на новата книга на проф. Бурлаци

«ТЕЖКОТО БРЕМЕ НА НАСЛЕДСТВОТО»

в която се анализират вътрешнополитическите борби в Китай след смъртта на Мао Цзе-дун. В някои от броя ще поместим откъси от двата главни на същата книга.

НА СТР. 9—10

ЗИМНА

ТЕМА НА СЕДМИЦАТА

Член-кор. Кирил СЕРАФИМОВ, председател на Националния комитет за изследване и използване на космическото пространство

Изминалата седмица бе ознаменувана с голямо космическо събитие, което заслужено стана център на вниманието на световната общественост. Към успешно функциониращата система от орбиталната станция „Салют-6“ — „Союз-26“ се присъедини космическият кораб „Союз-27“. За пръв път бе извършено междо скачване на три космически летателни апарата и чрез това бе създаден голям управляем орбитален комплекс с огромни възможности за качествено ново развитие на изследванията и използването на Космоса. С отлично координираните и майсторски действия на космонавтите Юрий Романенко, Георгий Гречко, Владимир Джаншбеков и Олег Макаров бяха осъществени група оригинални и трудни космически операции, с които бе отбелязан нов етап в космическото настъпление на нашата цивилизация. Трудно е в рамките на една статия да се изложи всичко

НОВО И ОРИГИНАЛНО В ТОЗИ ПОЛЕТ,

но ние ще се опитаме да предадем в обобщен вид основните научно-технически постижения, увенчани със създаването на орбиталния комплекс от трите космически апарата.

Преди всичко съветските специалисти подбраха една удачна система за изграждане на голямо, постоянно действащо космическо съоръжение. От многобройните варианти на дълготрайна орбитална станция, към която периодически да се присъединяват космически кораби със смени на екипажите, със суровини, храна, вода и всичко необходимо за труд и живот, бе избран най-удачният, свързан само с известна преработка на вече

многкратно изпитаната станция „Салют“. Създаденият втори вход към тази станция с херметизиращи съоръжения, свързващи механизми и буфери предизвика, разбира се, преустройство на „предната част“ (ако така условно наредем едната основа на цилиндъра, който представлява в първо приближение „Салют“). Намерени са нови места за малките реактивни двигатели, преработени са и по-малките платна на слънчевите батерии, които са основата на енергетиката на станцията. По нов начин са разрешени редица възли и агрегати на „Салют-6“, с което станцията доби по-голяма оперативност и удобство в експлоатацията. По тези подобрения са от второстепенен характер спрямо ре-

НА СТР. 10—11

След публикуване в бр. 41 от 12 октомври 1977 г. на вестник „Антени“ критична бележка под заглавие „Трал спортна безизходна в Габрово?“ все още не са решени редица въпроси от транспортно-комуникационен характер. От ГНС — гр. Габрово, получихме следния отговор.

Изнесеното отговаря на истината. Действително специфичността на терена е такава, че няма възможност за изграждане на широки магистрала, които да поемат непрекъснато нарастващото както вътрешноградско, така и транзитно интензивно движение.

Съгласно предвижданията на общия градоустройствен план ще бъдат изградени две транзитни и до известна степен обходни магистрала. За източната, която ще започва от най-северната част на града и ще минава през тунел под кв. „Петкова нива“, има проект за тунела и на западна

Транспортна безизходна в Габрово?

та част на трасето след тунела. Строителството на тунела ще започне в началото на 1978 г. Главният път край северната индустриална зона е завършен до р. Янтра, а останалата му част е в процес на проектиране.

След изграждането на горните две магистрала въпросът с движението през гр. Габрово ще бъде разрешен.

За изграждането на подлезни има проектна готовност. Подле

ПОЩА АНТЕНИ

ът е за ул. „Хр. Смирненски“ е включен в проектоплана за строителството през 1978 г., а на ул. „Брянска“ — през следващите години.

ГНС и комисията по безопасността на движението непрекъснато работят за подобряване на уличните платна, тротоарите и пътният маркировка, но има още много да се желае в това отношение.

Не е решен и въпросът с пълното осветление на всички улични и особено обръщалата на автобусите. Съществуващото засега осветление не е достатъчно и през следващите години ще бъде подобро.

Проблемите на транспорта за град Габрово не се подцемяват, но съществуват редица обективни затруднения, които забавят реализирането им.

По повод отпечатаната в бр. 42 от 19 октомври 1977 г. в „Антени“ критична бележка под заглавие „КОЯ ПРОДАВА... ВОДА?“, в която се изтъкваше, че в редица търговски обекти наливните разхладителни напитки се оводняват, получихме следния отговор от МВТУ:

Кой продава... вода?

Недобросъвестни търговски работници имат възможност по един или друг начин да оводняват газирани напитки, разбира се, с риск да бъдат санкционирани по 127-то ПМС.

Някои от търговските работници допускат нарушения, които водят до оцветяване на гражданите поради недостатъчна квалификация и незнание.

За да се осигури предлагането на качествени газирани

безалкохолни напитки е апаратурата „Пост-микс“, бе проведена среща с ръководството на клона „Монтажна база“ — София, която извършва техническото поддържане на апаратите за продажба на газирани безалкохолни напитки в наливно състояние.

Освен това МВТУ е издало заповед, според която настройката на апаратите и подмяната на бутилките с въглероден двуокис да се извършва само от техник по поддържането, като контролът се възлага на Главната инспекция по търговията и услугите и организирани по търговия към народните съвети.

ВИНА БЕЗ ВИНОВЕН?

Във връзка с публикацията „Вина без виновен“ (бр. 34 от 24 август м. г.) получихме два отговора. Александър Динин от ООД-во „Електромиленис“ твърди, че няма вина за поведението, настъпило при транспортирането на машините. Но Министерството на електрониката и електротехниката е на друго мнение:

Извършената щателна проверка установи виновността на инжениера при ООД-во Александър Станиславов Динин, натоварен за финансово и материално отговорно лице на владенията нарушения на Динин е наложено строго наказание. Възложено е също на ръководството на ООД-во „Електромиленис“ да осъществи репарирването на настъпилите аварии по установения ред.

ТЕМА, ПРЕДЛОЖЕНА ОТ ЧИТАТЕЛИТЕ
Стоки за зимата

По повод отпечатания в бр. 47 от 7 декември 1977 г. критичен материал във вестник „Антени“ за това, че през есенно-зимния сезон липсват много стоки в търговската мрежа, противно на нашите очаквания досега получихме само два отговора.

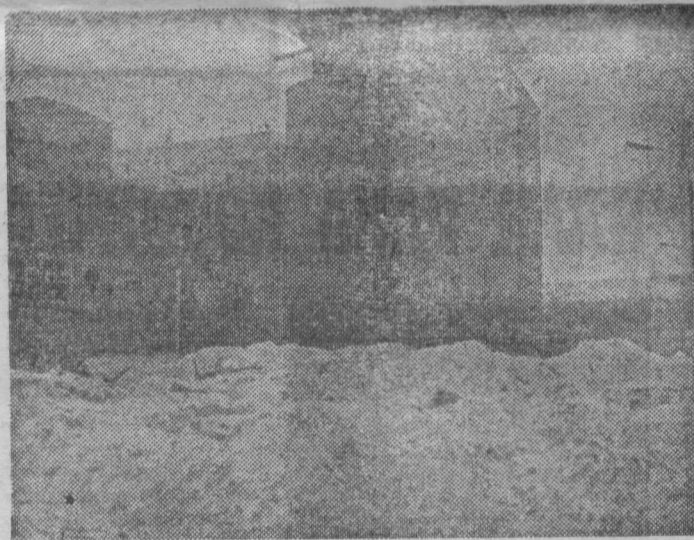
СИ „РИЛА“: Действително през IV тримесечие на 1977 г. завод „Пионер“, „Орлов“ и „Дружба“ имаха известно изоставане в издължаването на някои видове договорени облекла, но затрудненията през месец декември се преодолели и доставките се нормализираха.

Трябва да отбележим, че за създадената ситуация на пазара известна вина имат и търговските организации, които на преминалите договорения предвид натрупването на значителни запаси от мъжки и детски балтони в търговските складове на едро, откъсаха да договорят разчетените им количества за I и II тримесечие. Горното доведе до незагълвяване на специализираните цехове към предприятията и до нарушаване ритмичната доставка и зареждане на магазинната мрежа с тези облекла.

За недопускане прекъсване в снабдяването с третираните облекла предлагаме в бъдеще последните да се договарят и въздържат ритмично по месеци през течение на цялата година.

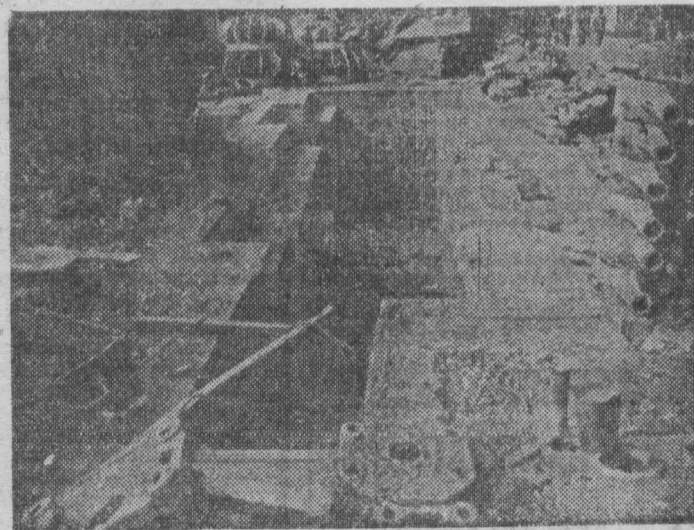
ДСО „Пирин“: Нашето обединение предоставя на ДСО „Търговия на едро“ модели и количества, предварително договорени между двете организации. За есенно-зимния сезон на ДСО „Търговия на едро“ са предоставени 28 модела мъжки обувки, 35 модела дамски боти и обувки и 5 модела дамски ботуши.

ФОТОРЕПЛИКА

Два етюда на безстопанствеността в стоманолеярния завод в Плевен: от месеци двоят на предприятието е „заст“ от купчини неизползуван пясък, а незавършената шахта в един от цеховете има за интериор... бракувана продукция!

Снимки Лазар БАКЪРДЖИЕВ

ПОЩА АНТЕНИ

ОТНОВО ЗА

правото на жилище

ПРАВО И МОРАЛ
И НАЕМАТЕЛ, И РЕНТИЕР

След публикуването на статията „И наемател, и рентниер“ в редакцията се получи писмо от В. Иванов, директор на РРСР „Ремонт и експлоатация“, Благоевски район — София, в което се казва:

„Статията е навременна и отразява истината. Тя подпомага работата на предприятието. Разгледана бе от ръководството на предприятието с участие на представители на Благоевски РНС. Измененията на Закона на наемните отношения и респективно на чл. 10 ал. 4 (Държавен вестник бр. 26 от 30 март 1973 г.) са наложили преразглеждане и цялостна реорганизация в издирването и определянето на наематели, засенати от закона. Поради съществуващата практика — за всяко изменение на закон да следват конкретни указания от РНС при СГНС, ръководството на предприятието не е предприело никакви мерки за прилагане на горния текст. Излизането на ЗНО от 30. III. 73 г. не беше придружено с необходимата декларация по образец, която бе публикувана в Държавен вестник едва след една година. Това доведе до съответното изчакване на допълнителни указания до средата на 1975 г. След този период декларациите бяха подготвени и раздодени на наемателите за попълване през втората половина на 1975 г. Задачите по успешното приключване на годишния план на предприятието в края на 1976 г. забавиха дейността по работата с декларациите.

През 1977 г. изпратихме писма до наемателите да изплатят разликата между ниската и високата наем за периода от април 1973 г. до октомври 1977 год. На поканата се отзоваха малцина. Наложих се да се заведат граждански искиове. Резултат от предприетата съдебна дейност още няма.

Реорганизацията на предприятието в началото на 1976 г. наложи подмяна на голяма част от ръководните кадри, движещи въпросите по приложението на ЗНО. Това обстоятелство не даде възможност към същите да бъде предявена административна отговорност. Административна отговорност (обръщане на вниманието) е наложена на началника на отдел „Поддържане и експлоатация“ — пряк отговорник по контрола за прилагане на ЗНО.

ПО ТОЗИ ВЪПРОС В РЕДАКЦИЯТА СЕ ПОЛУЧИХА И ПИСМА ОТ МНОГО ЧИТАТЕЛИ

Георги Донов от София например пише: „Що за държавна дисциплина е това? Би могло да се добави, че в случая намириша на покровителство отношение към тази категория наематели или на египетски сметки на служителите, които посочената дооуправителна е инициално и потвърдила бездействието си, че при високи наемни породи по-трудното ми събиране няма да изпълнява плана си и няма да получава премии... Незабавно трябва да се възбуди наказателно преследване против всички виновни длъжностни лица и се пристъпи към събиране на дължимите наеми.“

Органите на прокуратурата ще извършват проверки с оглед осъществяване на дисциплинарната и наказателна отговорност на длъжностните лица, виновни за нарушенията на закона за наемните отношения. Що се отнася до събирането на дължимите високи наеми, считаме, че Министерството на финансите трябва не само да разяснява къде и как да се внасят сумите, а да подкрепя дейността на народните съвети в това отношение.

Никола Боев от Асеновград и д-р Трифонова от София питат: не следва ли да плащат висок наем и наемателите на частни жилища, които имат собствени жилища в други населени места. Те плащат нисък наем, тъй като са настанени нато нуждаещи се при дейността на отменения Закон за наемите, а получават от своите жилища висок (свободен) наем. Върховният съд на НРБ прие, че тези заварени наематели не са задължени да плащат висок наем, че чл. 10 ал. 4 от ЗНО се отнася само за наематели на държавни и ведомствени жилища. Някои юристи обаче не споделят това решение на Върховния съд, тъй като тази категория наематели са в по-благоприятно положение.

Въпросът трябва да се разгледа отново от компетентните държавни органи, за да намери своето най-справедливо решение. Разликата между ниския и високия наем следва да отива в полза на държавата, така както предлагат читателят Боев.

Тимотей Именов от София пита: трябва ли да плащат наем по високата тарифа лицата, които са дошли на работа в София, но в собствените им жилища в провинцията са ос-

танали да живеят членове на тяхното семейство. Съгласно параграф 16 „а“ на утвърдената от Министерския съвет тарифа тази категория наематели на държавни жилища не плащат висок наем.

Някои читатели сигнализируют за други нарушения на ЗНО.

Читател от София съобщава следното противозаконно бездействие на РНС „В. Левски“: По искане на РНС през 1972 г. Тодорна Кръстева е била осъдена да опразни заеманите от нея и семейството ѝ държавни жилищни помещения на ул. „Богомил“ 43, защото има собствено жилище в София. Образувано е било изпълнително дело, но изпълнението се отсроча два-три пъти, след което РНС „забравя“, че има такова дело. Съдебният изпълнител също не предприема нищо. През 1975 г. „по неоглеждане“ изпълнителното дело бива пренатрето и изпратено в архива. Но Главната прокуратура издирва делото и го изпрати на Министерството на правосъдието за възобновяването му и за търсене отговорност от съдебния изпълнител. Дължат обяснение за противозаконното си бездействие юристконсултът и другите виновни длъжностни лица от РНС „В. Левски“.

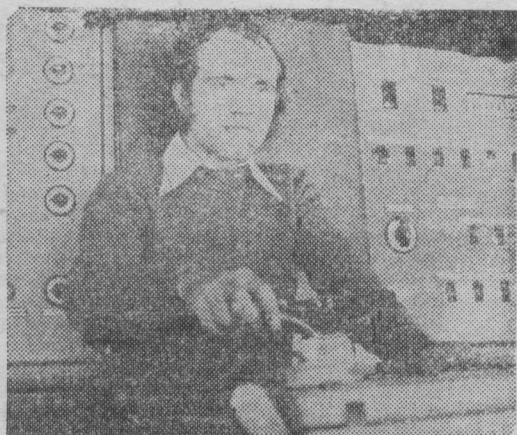
Анна Цанкова от София обръща внимание, че някои лица придобиват жилища, по-големи от нуждите им, дават ги на висок свободен наем и по този начин получават одемни нетрудови доходи, от които без ха могли дори да живеят без да работят. Присъединяване се към мнението на др. Цанкова, че поведението на такива хора е несправедливо и морално на нашето общество и че заслужава вниманието и на компетентните държавни органи.

Георги Донов пише, че някои заварени наематели придобиват собствени жилища, но укриват този факт и продължават да живеят в чуждите жилища при нормиран нисък наем. Той пита — длъжни ли са органите на народните съвети да съдействуват на гражданите за издирването на такива наематели, за да могат да бъдат осъдени и извадени по съответния ред? Народните съвети нямат такова задължение по закона, но ние споделяме мнението на Г. Донов, че те биха могли да дават справки от подобен характер на заинтересовани граждани.

Проблемите, свързани с наемните отношения, са твърде много. Нашата държава, нейните органи и стопански организации полагат усилия за последователното им и неотклонно решаване. Строгото спазване на Закона за наемните отношения е едно от средствата за това.

Чанко АПОСТОЛОВ
прокурор в Главната прокуратура на НРБ

ЩАСТЛИВО ПЛАВАНЕ!

Кърмчията Георги Николов

Капитан Стоян Ковачев (в средата), първият помощник капитан Сава Нонев и старшият помощник капитан Васил Чобанов

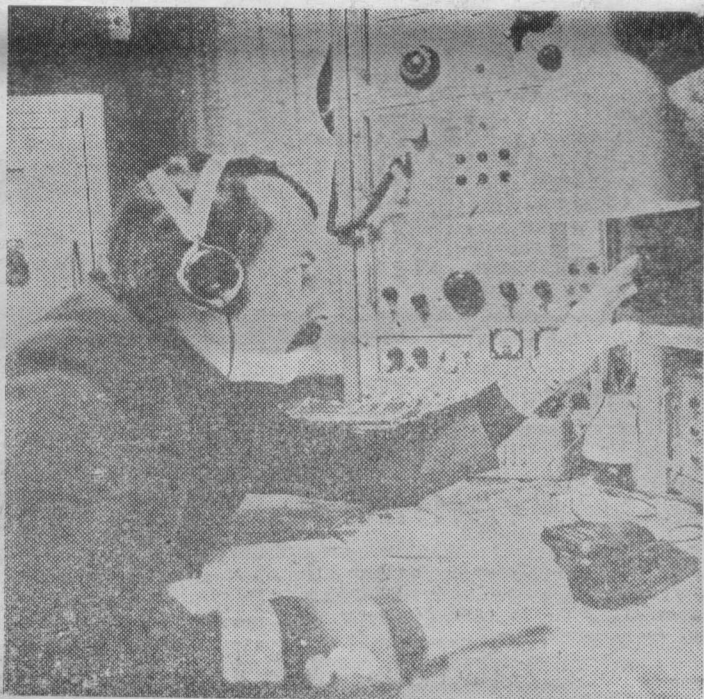
Пристижище Варна. Дебелите швартови възгата здраво крепят за кея огромния 23 600-тонен кораб „Ген. Владимир Заимов“. Товарните операции вече приключват и екипажът се готви за път. На една от палубите капитан Стоян Ковачев, първият помощник капитан Сава Нонев и старшият помощник капитан Васил Чобанов правят последен оглед.

— Всичко е в ред, готови сме — обяснява Васил Чобанов. — Чуждите фирми нитърсят, защото сме сигурни партньори. Нямаме рекламации за превозните товари, а и корабите ни са с добри мореходни качества. Вече пета година кръстосваме света и не можем да кажем лоша дума за варненските корабостроители. Курсовете ни обикновено са дълги — по няколко месеца. Докарваме апатит от Мурманск, захар от Куба, соев шрот от Бразилия, транспортираме алуминиев концентрат за френската фирма „Пешиней“. Забавяне на кораба по вина на екипажа не е имало. Моряхката професия ни е сбlijила, денонощно сме заедно. Разделяме се за няколко дни — да се видим с близките си — и отново на път. Ето защо почти всички събития се празнуват на кораба. Кърмчията Георги Николов очакваше рожба. Бяхме далеч от родината, когато долу радиогламата с щастливата вест. Третият помощник капитан Любомир Денев се ожени. Сватбеното му тържество се състоя по моряшки, на кораба.

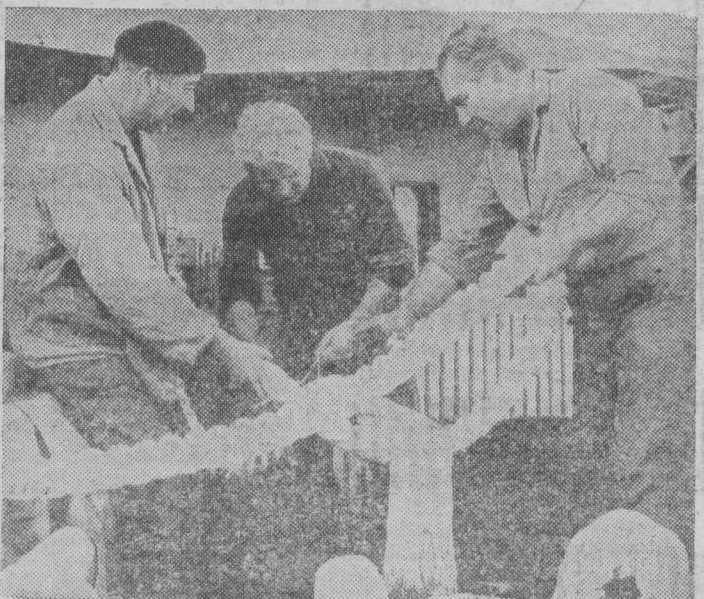
...Обикалях кораба и натисках спуска на фотоапарата. Радистът Иван Михайлов предаваше радиograma, Георги Николов проверяваше руля, Васил Чобанов — уреда за нощно виждане. Георги Георгиев, Петър Симов и Йордан Николов залитаха края на корабно въже. С отмерени и точни движения моряшките ръце подотяха кораба за поредния рейс.

Щастливо плаване приятели!

Огнян ГРЪНЧАРОВ
Снимки. Авторът

Радистът Иван Михайлов

Георги Георгиев, Петър Симов и Йордан Николов

СБЛЪСЪЦИ • СБЛЪСЪЦИ

ТОЙ НЕ КАЗА НИЩО, НО ДОБРЕ ГО КАЗА

На пръв поглед историята би могла да мине за обикновена, позната. Всъщност, ако има нещо банално в случая, то това е само схемата, по която се развиват събитията: подчиненият критикува свои началник, той отговаря кратко, но строго — наказанието е трябвало да прозвучи поучително и назидателно към другите и да зацари покой. Покой няма — подчиненият е тръгнал да търси правото си. Покой не може и да има, защото „несправедливостта, извършена над едно, е заплаха, отправена към всички“, както е казал още Монтескьо.

Белев е директор на ДЗИ, клон Велинград, Найдова — застрахователна деятелка, негова подчинена. От петнадесет години работят заедно. Белев е мек и симпатичен човек, обича да се разбира с хората и дори финансовите прегрешения изглеждат при него правени наивно, мило и с добро сърце. Найдова е жена на място, ачигъз — както се казва. С остро око и прямота, която не отговаря на положението ѝ на подчинена. Разбира си от работата — твърдят всички, — била почти винаги първенец на клона, окръжен първенец или първенец на петилетката. Найдова не обичала да премълчава каквото вижда и каквото мисли.

Бървяла службата — малко радости, малко тревоги, някоя дребна неизправност, забележка, леко сдърпване и отново делично службно равновесие. Петнадесет години.

И никой не разбрал кога точно дошъл краят на това мило разбирателство, кога точно била казана лошата дума между двамата. В ролята конфликтът не е избухнал изведнъж, но по външни белези всичко започва през септември 1976 г., когато Централното управление на ДЗИ — София, назначава комплексна проверка. Установили се някои нередности и финансови злоупотреби, а също и умислена небрежност от страна на ръководството. Проверката приключила с последно предупреждение за директора.

Белев много добре знаел, че Найдова като профпредседател първа е подала сигналите за съществуващите нередности и следователно има най-голяма вина за предизвиканата проверка. Не можал да ѝ прости.

Така че някъде по това време съдбата на Найдова е вече решена.

Едва сега останалите служители започват да забелязват, че „става нещо“. Отначало недоумяват от нервните разговори между Белев и Найдова, стряскат се от все по-шумното затваряне на вратата на директорския кабинет. После картината се поизяснява и хората се досещат защо Найдова не е била избрана за профпредседател...

Наскоро след отчетно-изборното събрание тя получава официално предупреждение за съкращение. Мотивите все още са мъгляви и нестройни...

Настъпва 1977 г. Нова година — нов късмет. Белев не иска да изтърве своя — той обича спокойствието и иска час по-скоро да установи старото, познато и удобно равновесие, нарушено през последните месеци. Какво му донесе новата година? Найдова е свалена от профсъюзното ръководство, но това не е достатъчно. Законът я пази от съкращение шест месеца след напускане на профпредседателския пост. Шест месеца са много време, а Белев бърза. Пише писмо до Централно управление на ДЗИ с молба да му бъде разрешено да съкрати Найдова преди определения срок. От Централното управление са категорични — не виждат основания да бъде нарушен законът. Белев се примирява — ще чака, няма как; пък и между-временен по-внимателно ще обмисли мотивите за съкращение.

Отначало (в стила на добрите стари времена) се опитва да изиграе съчувствие: „Какво да се прави, Найдова, не не имаме нещо против тебе, но сама разбраш — съкращения“... Това е нужно, за да се убеди Найдова в неотменността на обективните причини и безсилието на човека пред тях и в крайна сметка да свикне с тази мисъл, да се примири. А в същото време старателно събира мотиви за нейното съкращение. Специално за случая си припомня една грешка на Найдова с няколкогодишна давност (обаче остава разочарован — тази нейна грешка не могла да се формулира като мотив, тъй като нарочно възбуденото следствие по този въпрос не открило умисъл от страна на Найдова). Белев не се отчайва. И наистина успява да открие друг пропуск на Найдова — „антидатиране на квитанции“. Основният аргумент е намерен, другите ще могат да се налепят около него. Белев е предвидлив и затова поставя този мотив някъде към края на общата мотивировка, уж между другото: да придаде сила и сериозност и на останалите (бледи и с усилие съчинени). Ето как най-общо изглежда неговата аргументация:

Първо: Найдова открито се застъпва за човек, който е с доказани провинения. Второ: не зачита разпореденията на ръководството. Трето: въсява раздор в колектива. Четвърто: нарушава финансовата дисциплина (антидатира квитанции). Пето: материално семейството ѝ е най-добре.

Три дни преди да изтече законният шестмесечен срок (през юни м. г.), на Найдова е връчена заповед за съкращение. Една нощ на напрежение и отчаяние е достатъчна да усложни и без това тежкото заболяване, което тя отдавна има. На другия ден Найдова постъпва в окръжна болница — Пазарджик.

ТОЙ НЕ КАЗА НИЩО, НО ДОБРЕ ГО КАЗА

Междувременно, през септември м. г., една застрахователна деятелка от бригадата на Найдова напуска работа. (Всъщност именно нея е трябвало да съкрати Белев, защото е сравнително млада и е отскоро в института, а Найдова е дългогодишен и признат работник. „Как ще я съкратя — поверително снишава глас Белев, — тя е жена на Еди-кой си!“) Нейното напускане би трябвало автоматично да изключи въпроса за съкращението на Найдова. Но ясно е, че не става дума изобщо за съкращение, а именно за съкращението на Найдова. И Белев назначава друг човек на мястото на напусналата, за да остане Найдова „налишна бройка“.

Но да се върнем към обвиненията против Найдова: Първо, тя никога не се е застъпвала за „човека с доказани провинения“, а е заявявала, че ако той заслужава наказание, то за това е виновен и директорът, който е знаел за провиненията му и не ги е предотвратил. Какво означава: „Всява раздор в колектива“. Антидиректорането на квантаци и делично нарушение в практиката на застрахователните дейтели (което, разбира се, не извинява Найдова). Изобщо всичките старания да се придаде обективен характер на мотивировката не могат да прикрият лошото отношение на директора към Найдова.

Това отношение пролича и от разговора ни с Белев. След като ни увери, че „няма кого друг да съкратят, че Найдова е добър работник...“, той разпалено започна да изрежда недостатъците на Найдова и да се учудва на своята досегашна търпимост. И едва към края нашата тайна тема на разговор стана явна. „Ние не се сърдим на Найдова, че сигнализира за нашите слабости. Напротив...“ — поема внимателно Белев, но гласът му става остър... Изобщо той не каза нищо, но добре го каза! Сега вече можем да сведем неясното „Не спазва разпореденията на ръководството“ до по-ясното „Не защита началството“ или „Мътиш ми водата и не мога да отстъпя“. В резултат най-добрата работничка на предприятието е съкратена.

Нека припомним схемата: подчиненият критикува своя началник, началникът отговаря както знае. Тоест по законите на една началническа философия, в която освен правото и задължението да ръководиш някой тайно е прибавил и правото да се разпоредяш с хората и съдбите им както си наумиш.

„Не сте справедлива — възрази ми, — грешката на Белев е именно, че не прилага принципа на единоначалието! Защото е твърде демократичен и добър — затова не му вървят работите!“

Белев наистина може да е добър и приятен човек в работното си всекидневие. Но в критични и напрегнати ситуации, където е засъден авторитетът му — той е готов да прибегне към оръжията на апокрифните административни права. Барикадира се с папки и документи за по-голяма убедителност. Вдига на крак всичките си приятели (също началници), назначава ги за „генерали“ в битката, а за себе си избира ролята на невинния, добрия, оклеветания началник, който „сърце не му дава, но — нали разбирате...“, трябва да накаже Найдова. И сякаш от един път се научава да говори с полутонове и интонации. „Знаете ли вие, че Найдова политически нещо...“ Или: „Не мога да съкратя жената на Еди-кой-си“ — и поглежда за реакцията ми, вероятно убеден, че тия фрази действуват сразяващо.

Едно банално, бюрократично верую, което — удивително! — има силата да решава човешки съдби!

Банално ли казахме? И в началото споменахме банално — когато се колебахме дали цялата тази история заслужава интерес. Ако приемем този случай за банален, значи, че сме свикнали да гледаме подобни случаи. Значи е имало много подобни случаи, които са успели да поизхаят социалните ни сетива.

В Централно управление на ДЗИ ми казаха: „Отначало бяхме твърдо против съкращението на Найдова, после оставихме да решат въпроса на място“. „Съкращаването на Найдова беше съгласувано с профсъюзното ръководство“ — твърди Белев. От председателката на новия профкомитет научавам: „Предложението за съкращение на Найдова дойде от административното ръководство — какво можехме да направим ние...“ Кръгът се затваря.

Но въпреки ангажираността на сериозни и респектиращи институции съдбата на Найдова е решена тихомълком само от един човек. Този човек е началник и лесно може да заяви: „Такова е становището на административното и профсъюзното ръководство...“ Но къде са били тези ръководства? Защо са позволили от тяхно име да се извърши една несправедливост? Вината е също така във всички останали, които са погледнали на цялата тази история като на „нищо особено, даже банално“.

А всички заедно сме отговорни за баналните случаи, подобни на този.

Мияка БОЖИНОВА

П.П.

Междувременно случаят с Найдова е бил разгледан от помирителна комисия, която е решила, че правилно е издадена заповед за съкращение на Найдова. Белев успешно е казал, че е най-добрата служителка и винаги ще може да си намери място някъде другаде.

СБЛЪСЪЦИ • СБЛЪСЪЦИ

В УСЛУГА НА КОГО СА УСЛУГИТЕ?

(От стр. 1)

станик — някояка кадр в същата модна централа. Налице е икономически лост с обратното действие. Това не се отнася само за шивашките кооперации.

Един разговор с ръководството на стопанска дирекция „Местна промишленост и битови услуги“ във Варна показа, че и там положението не е по-добро. Главният симптом на болестта продължава да се проявява — хроничното неизпълнение на плана за печалбата. „Основната ни задача — обяснява заместник-директорът Демир Бинев — е да развиваме услугите за населението и производството на дребни стоки за народно потребление, тъй като нуждите от тях растат с всеки изминат ден. Лошото е, че тъй като те са с ниска рентабилност. Оттук започват и нашите затруднения...“

Районното предприятие за стоки и услуги „Атанас Александров“ във Варна шие дюшеци и юргани при постоянна загуба — цените са много по-ниски от себестойността на услугите.

По решение на Министерството на вътрешната търговия и услугите и ОНС — Варна, през 1972 г. на територията на окръга са били открити 66 комплексно-приемателни пункта за различни видове услуги. Същата година загубата от тях възлязла на 31 265 лв. По-нататък разходите за заплати, отопление и осветление, транспорт, амортизация и др. се увеличават постоянно, докато приходите покриват едва една четвърт от тях. Дирекцията е открила досега общо 83 пункта и очаква през тази година да ѝ се „отплатят“ с над 100 000 лева загуба. Ето защо липсва стимул за извършване на качествени услуги. Причините за това са много, но основната е в централно планиращите органи, които упорито не се съобразяват със спецификата на такъв род дейности. Всяка година пред погледа на специалните в стопанската дирекция се очертава една непрекъснато променяща се и трудна за прогнозиране пазарна ситуация.

Променят се вкусове и предпочитания, нужди и сезонни моди. Окончателното установяване на асортиментите за услугите и дребните стоки за народно потребление е свързано с лични договаряния. И тук именно структурните особености си казват своето: от планираната обща стокова продукция за 43,5 млн. лв. предварително са договорени само около 9—10 млн. Останалото трябва да се „покрие“ от непредвидими до последния момент поръчки и услуги на отделни граждани или на обществени организации и предприятия. Така възникват проблеми с печалбата и рентабилността. „Възприетият начин на планирането по пътя на динамиката не отразява промените в пазарната конюнктура!“ — това са думи на заместник-директора Демир Бинев. А Трайчо Атанасов, главен специалист от отдел „Планиране“, уточнява: „Плановата рентабилност не може да се покрие от печалбата. Разликата за тази година е над 562 000 лв. Планирането не отговаря на настъпващите изменения в изискванията на клиентите ни, поради което не е реално.“

Затова пък са реални фактите. Миналата година дирекцията не е изпълнила плана си за печалбата. Балансът за тазгодишното шестмесечие също показва дефицит от около 300 000 лева. Спуснатите високи планови показатели и през следващите месеци задължиха ръководителите на отделни подразделения да търсят исканата рентабилност на друго място — за сметка на редица дребни стоки или граждански услуги.

В постановлението на Министерския съвет за производството на повече, по-качествени и разнообразни стоки за народно потребление се казва: „Държавният комитет за планиране при изработването на балансите и при определянето на плановите нормативи да не допуска политиката за непрекъснато намаляване на себестойността да пречи на разнообразяването на асортимента и високото качество на продукцията“. Според твърдението на варнен-

ци поставяйки го не се спавя. Върху производството на дребни стоки винаги ежи същото планово напрежение върху печалбата, както и в сферата на услугите. И по същия, споменат по-горе, начин колективите на съответните предприятия и цехове или търпят загуби, или се насочват към по-изгодни производства, докато хората напрасно търсят нужното им на пазара. Какво би следвало да се направи?

„Не е целесъобразно да се искат от всички наши подразделения същите печалби, както от промишлените предприятия — настоява заместник-директорът Демир Бинев. — Още при планирането би трябвало да се разграничат стоките за народно потребление от останалите производства, както и услугите за населението от услугите за ведомства и обществени организации. Има и друго разрешение — корекцията на някои цени.“

Бедата не е в планирането

Важността на поддигнатите въпроси наложи да отидем „нагоре“. Обърнахме се за отговор към другарите Новко Рангелов, директор на „Планово-икономическа дирекция“ при Министерството на вътрешната търговия и услугите, и Методи Спасов — директор в Държавния комитет за планиране.

„Според мен искането за подобно разграничаване води в крайна сметка и до ревизирането на плана за петилетката — заяви Новко Рангелов. — Първоначално в дела за материалните разходи изискванията ни наистина бяха над възможностите на местната промишленост. След направеното уточнение на плана същественото на себестойността ще дойде не по пътя, който се сочи от варненските ръководители на СД „Местна промишленост и битови услуги“, а чрез по-нататъшно съкращение на административния персонал. Освен това трудно може да се докаже от нашите варненски колеги, че резервите им са изчер-

ЧОВЕК, ПРИРОДА, ОБЩЕСТВО

Такова е крайното заключение на работната група от БАН, натоварена с цялостно проучване на езерото при съвременната обстановка като един от основните обекти на ДСП „Черноморски риболов“ към ДСО „Рибно стопанство“ в Бургас. Ръководителите на това предприятие изпращат след всеки заслужаващ повод своевременно предупредителни писма до предприятията, виновници за замърсяването, и изчерпателни официални доклади до висшестоящите организации, окръжното партийно ръководство, окръжната прокуратура, сигнални и докладни записки до по-отговорни институции. Истината не трябва да остане скрита за никого. Езерото Вая загива пред очите ни в ускорени темпове. Следващите 3—4 години ще бъдат напълно фатални за него. Тия думи са взети от подробния доклад на директора на ДСП „Черноморски риболов“ Христо Калафатов и представляват само малка част от големия и всеобхватен проблем за опазване на околната среда у нас. По-специално те са основата на не по-малко важния сълържаш се в него проблем за опазване на южното крайбрежие,

ОТНОВО С ТРЕВОГА

както и околната среда на самия град Бургас и Бургаски окръг.

През последните години в езерото Вая вливат отпадъчните си води 23 промишлени и две селскостопански предприятия.

Главните замърсители са:

● СК „Нефтохим“ — Бургас. Той е най-големият постоянен химически замърсител на един от главните причинители на изстраването на рибата. Отпадъците му води съдържат недопустими количества нефтопродукти, феноли, амоняк, хлориди, сулфиди, сароводород и др. Замърсяването с тях се извършва чрез канали, които отвеждат отточните води на отделните заводи на комбината в езерото. Тия заводи са: завод „Булака“, Заводът за синтетичен каучук, част от водите на Завода за органичен сиязет, Нефтепреработвателният завод, ТЕЦ към комбината и др. По открити и неоткрити канали те вливат замърсените си води в р. Айтоска, а оттам и в самото езеро.

● Захарният завод „Свобода“ — гр. Камено, е основен замърсител с органична материя над допустимите норми, които са превишени 3—4 пъти. Строи се пречиствателна стан-

ция, но пречистването в нея е само механично. Утаителните помета на завода са запълнени с утайки и не изпълняват своето предназначение.

● ЖП гара „Дружба“ замърсява езерото с големи количества нефтопродукти. Строителството на пречиствателна станция там още не е започнало.

● МК „Толбухин“ изпуска наизпит над допустимите количества, органични и неразтворими вещества.

● Замърсители са още: ДАП „Международни превози“, Големите български мелници, ДИП „Захарни и шоколадови изделия“, заводите „Спартак“, „Червено знаме“ — Бургас, и др. Селскостопански замърсители са телеугонителното стопанство в с. Братово и свишеугонителната ферма в с. Долно Езерово.

Най-опасни и неочаквани са аварийните замърсявания, които понякога придобиват почти залпов характер. Дължат се на аварии в някои от посочените заводи. През декември 1975 г. се спуска напорен тръбопровод в НФК близо до езерото. Изтичат големи количества нефт. На 12 февруари 1976 г. поради авария в резервоарите на базата за готова продукция към нефтепреработвателния завод и в промишле-

мажи. Ако мощностите, с които разполагат предприятията, прилагат на многосменен режим на работа, ще се създадат условия за сниженето, изисквано от плана. Що се отнася до предложението за предварително разграничение, практически то не може да се осъществи.

Методи Спасов: „Преди няколко години планът беше разделен на две части, но на практика това не можа да стане, тъй като на много места двете дейности са неделими. Смятам, че не е правилно да се договоря продукция само за 9—10 от всичките 43,5 млн. лв., т. е. договореното е много малко. Проблемите на битовото обслужване ще се решат, ако се усвоят капиталните вложения и се насочат за реконструкция и модернизация на материално-техническата база. Не искам да кажа, че всичко в плана е решено, но не в него са основните причини за сегашното състояние. Ние разработваме предварителни разчети за различните дейности на местната промишленост, дори и детайли. Накрая всичко се оформя в единен план за Министерството на вътрешната търговия и услугите, като там той се разпределя по дейности и производства.“

За да преодолее затрудненията си, другарите от Варна предлагат още в плана предварително да се разграничава сравнимата от несравнимата стокова продукция. Или иначе казано — да не се изисква същото снижение на себестойността за новите изделия и услугите. Според Новко Рангелов планът за печалбата е разработен в съдействие с плана на министерството за петилетката и отговаря на възможно стигне на стопанската дирекция във Варна. Не е без значение и правилният избор на номенклатурата на производството с оглед на бързата му реализация, защото има доста случаи на нереализирана продукция. Предложението за разделяне на сравнима и несравнима продукция не е основателно. Рентабилността на новата продукция съвсем не е малка. При сегашните възможности да се планира 20—25 на сто рентабилност за новите изделия и услуги. В повечето случаи тук обаче се на месват народните съвети и принуждават дирекциите да останат на долната граница. Трябва да се знае, че задачата на ръководството на СД „МПБУ“ е на всяко свое поделение да даде такъв план, какъвто му възможда — ще

се откаже на даден етап от една номенклатура и ще премине на друга.“

Методи Спасов: „Въпросите следва да се решават в внедряването на промишлени методи — това именно ще повиши икономическата и социалната ефективност от обществените услуги. Защо обаче местната промишленост в един окръг трябва да произвежда цялата гама от дребни стоки? По-правилно е да изработва една част от тях, а останалите потребности да се задоволяват чрез други министерства и чрез дирекциите в други окръзи!“

И все пак тревогата, изразена в изказаните мнения, почита на реални факти — изпълнение на плана за печалбата, отчитане на гражданите по отношение на някои видове дребни стоки и услуги.

Сто услуги на... сто места?

Една от основните причини — каза Методи Спасов — е неусвояването на капиталните вложения и неефективното използване на съществуващите мощности. И освен това във всички документи за усъвършенстване на битовото обслужване на населението е подчертано, че е необходимо да се осигурят условия за оптимална специализация и концентрация. Не сто вида услуги на сто различни места, а сто услуги на едно място! Необходимо е да се обсъдят и някои въпроси за цените и ценообразуването, за да се подобрият условията и качеството на част от услугите и дребните стоки. Този въпрос обаче не е от наша компетентност.

„А от чия компетентност е?“ — бихме попитали, но една откошешна вътрешна съпротива срещу бъркането в джоба ни напелва да отложим засега логическия въпрос. На истинна ли е дошло време да се говори за такава радикална мярка? Отговорите на другарите от Държавния комитет за планиране и Министерството на вътрешната търговия и услугите, както и наличието на някои други факти за силват недоверieto ни към необходимостта от подобно решение на нещата.

Проблемът е твърде сложен. Местната промишленост и битовите услуги — това е конгломерат от почти всички отрасли, застъпени в народното стопанство: от

металообработването до химическата промишленост. Така тя подпомага икономиката и задоволява материалните потребности на хората. Именно затова не може да стои настрана от общите повели за високи и устойчиви темпове на икономически растеж.

Машините и съоръженията на местната промишленост и по-специално при услугите обаче не се използват пълноценно дори в рамките на една смяна. Полезното време на работата им се свежда на моста до 50 на сто. Това е типично за шивашките и обуварските услуги, където все още се употребява много ръчен труд. Според Цветко Попов, главен специалист по финансиране, отчетност и цени, пълноценно използване на машините и съоръженията в поделенията на варненската СД „МПБУ“ не се осъществява, с изключение на предприятията за ремонт на сложна битова техника и за химическо чистене и пране.

Липсва и стопроцентова осигуряване с материали — само 50—60 на сто от нужните количества се набавят по плана. Нещо повече — дори тези недостатъчни доставки нямат никакъв ритъм. Това принуждава ръководителите на предприятията да търсят останалото по „втория начин“ и така да изпълняват производствените си програми. Големите разстояния, от които пристигат тези „алтернативни“ доставки обаче, чувствително се отразяват върху размера на транспортните разходи, а оттам и на себестойността. Подобно е положението и в останалите окръзи.

Бихме могли да се замислим и върху една друга страна на явлениято — недостатъчния обществен авторитет на отрасъла, което е в тясна връзка и с квалификацията на наличните изпълнителски кадри. Сега повечето от половината от тях са пред пенсионирани или приближават тази възраст. Млади хора не постъпват поради недостатъчната механизация, лошите условия на работа и ниската степен на разделение на труда. Можем ли да твърдим при това положение, че пренебрежението им към тези професии не дължи само на неизкоренени предрасъдъци или е по-добре най-сетне да се предвидят икономически и социално-психологически мерки, за да се стимулират кадрите?

Христо ПЕЕВ

ПРОЕКТИРАНЕТО — ТРУДНОСТИ, ПРОПУСКИ, ПРОБЛЕМИ

НЕОБХОДИМИТЕ ДВА ВАРИАНТА

Ще се спра на причините за некачествените проекти, които не бяха засегнати в предшествуващите статии, и ще предложа някои мерки за усъвършенстването на проектирането.

Правилникът за капиталното строителство изисква проектите във фаза ТИУ и ТИД да се изготвят в два варианта. Дотук всичко като че ли е логично. Но не може да се искат два равностойни висококачествени и ефективни варианта от един колектив. Нужно е да има два колектива.

Когато главният проектант докладва вариантите пред експертния съвет, единият от тях му служи само като фон, за да докаже основния, който е избран. И на експертния съвет се дава единствената възможност да приеме варианта, който главният проектант му предлага.

По мое мнение Правилникът за капитално строителство би трябвало да задължи проектантските организации да изготвят ТИД и ТИУ в два варианта на базата на конкурс от два колектива, оформени вътре в организацията. Само тогава експертният съвет ще бъде обективен. Изслушвайки двата доклада, взаимните критики и спор, ще вземе най-правилно решение. Всички ще се съгласят, че конкурсът да ва предимство на по-добрите, по-подготвените, по-способните.

„Енергопроект“ е монополизиран хидроенергийното проектиране; „Водопроект“ — мелиоративното проектиране; „Пътпроект“ — пътищата и съоръженията; КНИПИ — комуналното стопанство; „Водоканалпроект“ — водоснабдяването и пречистването.

Монополизиран е не само даден отрасъл от проектирането, но също и даден проект или някоя отделна негова част: конструктивна, технологическа, машинна, водопровод, отопление и вентилация, саръзки и пр. Те се явяват монопол не само на отделен институт, а и на един единствен проектант. Но ако този човек не е достатъчно съзнателен, ако му липсват необходимото време, нужната техническа квалификация, той няма да търси вариантни решения, а ще приложи това, което му е хрумнало в момента, независимо че не е най-добро то или че го е вече използвал за същия тип обект. И ня

норар, като измества на втори план събранията си с по-малка стойност, но с по-голяма ефективност.

Неуредени въпроси има и в разпределянето на хонорари между различните специалности по проектантските организации. Те не се третират от Комитета по труда и работната заплата, оставени са за решение от самите проектантски колективи. Съществува противоречие между вложения труд и получения хонорар. В зависимост от размера на хонорара се формира разпределянето на щатни те бройки в отделните специалности. Създават се условия всеки „да дърпа чергата към себе си“. Като че ли е станало неписано правило по-голямата част от хонорара да се взема от архитектите там, където те са водещо звено — като например „Главпроект“, от технологите — в „Водопроект“, КНИПИБ и т. н., а заплащането на основния труд — конструкцията, машините, разработките, електрочастите, водопровод и канализация, е далеч по-малък. Трябва да ни е ясно, че работният проект не се състои само от фасади и технологии, а е конструкция с голям обем инженерен труд, която също изисква вариантни решения: това са множество технически решения на отопление, на основи, изчислявания на пътни съоръжения, конструиране на шахти и водни кули, избиране на оптимален режим на авто-

матизация и пр. А именно на този етап може да се правят инженерни неговеществени работи — във форма на по-малко изкопи, по-малко бетон и желязо, по-малко работна ръка, кофражи, мазилки.

За да се преодолее някои организационни несъвършенства, според мен би трябвало да се направи следното:

- Всяка година планът за проектиране да бъде уточнен, утвърден и изпратен на проектантските организации до края на третото тримесечие на предишната година и да надхвърля капиталовложенията за годината най-много с 10 на сто (или само 10 на сто от проектантския труд да бъде на „празни обороти“).
- Презилникът за капитално строителство да изисква ТИУ, ТИД и работните проекти да се изготвят в два варианта на базата на конкурс.
- Да се намали заплатата на проектантските организации, като техният фонд „Работна заплата“ се увеличи до 6—7 на сто от размера на капиталовложенията.
- Да се преработи Ценовият правилник за проектиране — процентното разпределение на хонорара между отделните специалности да се извършва централно на базата на действително вложения проектантски труд, което ще повлияе за реално разпределяне на щатните бройки в проектантските институти.
- Контролните органи при институтите да преминават на щат към Държавния технически контрол и пряко да са подчинени само на него, като преминаването им се формира изключително от приноса, който дават за изготвяне на висококачествени проекти.
- Масово да се внедряват типовите проекти, изготвени на базата на конкурс, и периодически да се преработват с цел да се внедряват новосъздадени строителни материали и технологии в строителството.

Инж. Стойко СТОЙЧЕВ
групов ръководител в КНИПИ „Водоканалпроект“

ЗА БЪРЗОТО ВАЯ

Не остава нищо друго, освен

незабавно да се опуснат нивестиниците и да се пристъпи към нейното изпълнение.

Напоследък имало случая каналът, който свързва Вая с морето, да бъде зеленикав от изхвърления нефт и неговите разпадни продукти. Такова масово изхвърляне на кефт е имало на 1 и 2 октомври м. г. Повърхността на канала от Вая към морето е била просто залаяна с нефт от ДАП „Автобусни превози“ в Бургас. Нефът се е вливал и е бил наблюдаван в пристанището на ДСО „Рибно стопанство“ и крайбрежната ивица на залива.

Изпускате на нефтопродукти от замърсителите-заводи бе извършено и на 5 ноември м. г. Техникът от риболовна база Стамо Стоянов споделя: „От 22 години съм тук, такова чудо никога не е било! Рибата беше масово умишлено на 60 процента от измрялото количество беше тоlstолоб — еднолетни екземпляри 35—40 г от пуснатите 24 000 броя на 15 октомври м. г. Ще бъдат пуснати още около два милиона броя еднолетни шаранчета, но какво ще стане с тях, ако замърсяването продължи в същия темп? Миналогодичната партия, пак два милиона броя, всичко е унищожено!“

Николай ЯОВЧЕВ
Константин СТАРЧЕВ

ната канализация на цех „Етилендиамин“ към завода за органичен синтез езерото е отново аварийно замърсено. През януари т. г. поради авария в мазутното отделение на Захарния завод в гр. Камеко се причинява ново ударно замърсяване на езерото с нефтопродукти. На 18 февруари т. г. в цеха „Етилендиамин“ се получава ново аварийно задръстване на промишлената инсталация. Нефтопродуктите във водите се увеличават изведнъж 23 пъти, хлоридите — 325 пъти, амонякът — 2923 пъти.

Вследствие на посочените факти от 1972 г. насам измиват все по-голямо количество риба и зарибителен материал. Добивът на риба от 67 кг/дка през 1971 г. пада на 50 кг, а през 1975 г. — на 25 кг/дка водна площ.

Проблемът за Вая е разглеждан много пъти от ОНС и ОК на БКП в Бургас. Изработена е програма за строителството на редица нови пречиствателни станции, започнало е изграждането на общоградска пречиствателна станция с пусков срок 1980 г. Но дотогава? Необходими са действията предварителни мерки за опазване на езерото от окончателна гибел. Тия предварителни мерки са вече подробно набелязани. Ще ги изброим.

Спасяването на езерото за-

виси до голяма степен от СК „Нефтохим“ — Бургас. Той трябва да отведе всички включени в пречиствателната система отпадъчни води в утилитите в местността Пода. Заводът за захар в Камеко трябва да изгради допълнителни утилитни поleta.

Тези предприятия трябва да бъдат задължени да направят необходимо, но това ще бъдат само временни мерки до пускането в експлоатация на общоградската пречиствателна станция и пречиствателните станции там, където не работят или ги няма.

СК „Нефтохим“ в Бургас да реши въпроса за аварията и да построи специален тръбопровод в утилитните поleta за авария.

Управлението на ДСП „Черноморски риболов“ в Бургас да изготви конкретно предложение за опазването на езерото Вая до изграждането на пречиствателните станции. Между другите мерки то е предложило постройката на канал „Мандра-Вая“ за опресняване на водата във Вая посредством помпена станция. Ето една навременна и разумна препоръка, реализирането на която трябва незабавно да се ускори. По всяка вероятност това е задача на самото ДСП „Черноморски риболов“ — Бургас.

ДУШЕВНОСТТА НА МОИТЕ ГЕРОИ

Творческото дело на Георги КАРАСЛАВОВ привлича със своята мащабност, със земната си сила и ярката обществено-политическа проблематика, задълбоченото отразяване на българския бит и характер. В „Снаха“, „Татул“, „Обикновени хора“, „Танго“ и др. са разкрити големи събития и конфликти, очертани са историческите контури на времето. Пътят и делото на писателя са свързани трайно с революционните борби на партията и народа, със социалистическите изменения на съвременна България.

ВЕЛИЧИЕТО НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ВЯРА

Георги Караславов е творец и общественик, който винаги се е ръководил от високото призвание да служи на народа си. От живия извор на народния живот той черпи теми и проблеми за голямото си творчество. Затова в нашия разговор писателят подчертава:

— Всеки истински талант съзрява със своето време и със своя народ. В нашата литература няма десетки примери за това — Вазов, Христо Ботев, а по-късно Смирненски и Вапцаров, Йовков и Елин Пелин. Това са писатели, които живяха със суровите истини на живота и правдиво ги превъплътиха в творчеството си. Аз не бих могъл да напиша толкова книги, ако не съм участвувал във всички големи събития, които разтърсваха нашата земя, ако не наблюдавах сложните процеси, които се извършваха в българското село, особено след Първата световна война и след победата на Великата октомврийска социалистическа революция. В „Татул“ и „Снаха“ съм изразил своето отношение към частната собственост и нейната гибелна сила върху отделния човек, а чрез „Обикновени хора“ се опитах да покажа пътя, по който може да се премахне капиталистическият строй — причината за всички злини, които измъчваха хората, разбиваха техните семейства, унищожаваша тяхното щастие.

— Другарю Караславов, разкажете как избрахте сюжетите за своите произведения, как се раждаха образите в тях?

— Повечето от моите сюжети съм взел от родното ми село Дебър, където имах възможност да наблюдавам и изучавам чрез живота на своите роднини и близки, чрез взаимно отношенията на моите съселяни много конфликти и борби. Разбира се, отделната случка аз вземах само като ядро на бъдещия сюжет, а много неща в нея изменях съобразно с моето художествено виждане и отношение и според идеята, която ме вълнуваше и която исках да изразя.

Много от моите герои имат конкретни прототипове, други са събирателни образи. Но аз винаги съм избягвал авторското измисляне, животът шед ро ми поднасяше готови завършени характери. Освен това, без да имам зрителни представи, не можех да пиша. Трябваше да познавам подробно това, за което разказвам, за да мога да работя. Опитвах се например да опиша в едно свое произведение срещата на стария наш партиен деец Йордан Милев с Ленин в Женева, но в Женева не отидох и нищо не излезе.

Моя роман „Обикновени хора“ аз писах в продължение на петдесет години. Подробно съм се запознавал с много детайли, с редица факти и събития, за да мога да отразя мащабността на епохата, развитието на обществено-политическата обстановка в България в периода между двете световни войни. Разпитвал съм около 500 души, които ми дадоха цен-

ни сведения, прегледах цялата наша партийна преса, излязла през 20-те години. Само така можех да бъда верен, точен и изобразител на това, което исках да кажа.

— Кое според вас определя творческото своеобразие на таланта, неговото израстване?

— Всеки истински талант в литературата създава неща, които са неповторими. Неповторимо значи оригинално, оригинално значи неповторимо. Жизнените условия, личните особености са от голямо значение за израстването на литературния талант. Но веднъж навлязъл в творческия процес, той трябва да работи упорито върху майсторството си, без това не може да се получи огромно творческо дело. При настроение могат да се напишат десет страници, но за крупно дело се изисква труд, и то месеци и години наред, истинска всеотдайност към това, което създаваш.

— Как търсите националната характеристика на своите герои, др. Караславов, типизацията на техните черти?

— Преди всичко познавам българския живот. Израсъл съм в него и в него извървах своя път. Още от най-ранна възраст се интересувах за всичко, което ставаше около мен. Събирал съм народни песни от родния ми край. Даже като ученик изнесох една беседа за любовта в народната песен, като се опирах на примери от песни, които се пееха в моето родно село Дебър. По-късно издадох една автология „Занаятчийството в българските народни песни“, като изчетох над 80 хиляди народни песни. Чрез творчеството на големите наши писатели се стремях да опозная тълкуването на българската душевност. Взехте само „Под игото“, романа, който съм смятал винаги за моя настолна книга. Каква галерия от типове е създал Вазов — от Огня нов до Рачко Пръдлето!

За да осмисля обществения растеж на героите, тяхното развитие, ми помогна моето ранно влизане в редовете на партията. Комунистическите идеи разшириха моя кръгзор, дадох ми верните мерки за хора и събития. И през целия си живот досега, в моето творчество, аз съм утвърждавал тези идеи, отразявал съм борбите на партията за нашия нов, социалистически ден. В песната ми „Майка на всички деца“ обобщеният образ на партията е свързан с основната тема за величието на комунистическата вяра, тема, която преминава и през останалите мои произведения.

— Как определяте заглавията на своите книги, имената на героите в тях, речта им?

— Аз много мисля и върху заглавията на моите книги, и върху имената на героите, и техните фамилии. Предварително набелязвам много заглавия, после се спирам на два-три от тях и накрая избирам само едно. Същото става и с имената. Много често съм използвал характерни имена от нашия край — Марьола, Севда, Станка, Кръстю, Слав, Итю,

но избягвам да назовавам свои герои с имена на живи хора или фамилии, тъй като някога съм имал неприятности, особено с едностранниците на отрицателните герои.

За мен голяма роля играе и речевата характеристика на даден образ, неговият език. Внимателно съм събирал народни думи и изрази, които после съм вмъквал в отделни реплики. Също диалогът е много труден в едно белетристично произведение и той ми е отнемал много време.

— Другарю Караславов, бихте ли споделили какво е вашето мнение за майсторството на писателя, как се достига до него?

— Аз като студент написах един роман и го занесох на Антон Страшимиров да го прочете. Това беше през периода на моето сътрудничество и активна редакторска дейност във в. „Ведрина“. След една седмица отидох да попитам за мнението на писателя. Той ми върна ръкописа, като първите страници бяха зачертани на кръст, и ми каза: „Не така, Гец. Не така, мойто момче, така не се пише“. Аз го попитах как се пише и Страшимиров ми каза: „Заклучи в чек меджето този ръкопис, остави го една година да престои и след това го прочети. Тогава ще разбереш защо не се пише така“.

Моят малко измислен, съчинен роман така и пропадна, но разбрах една голяма истина. С мого труд, с продължителна работа се стига до сериозно майсторство. Писателят трябва да се обогатява постоянно, да търси образи, идеи, да чете и върви в крак с живота.

— Бихте ли споделили кои са според вас проблемите, които сега стоят пред нашата съвременна литература?

— Проблемите са тези, които животът и партията поставят пред нас, писателите. На Единнадесетия партиен конгрес, на Юлския пленум на ЦК на БКП са посочени въпроси с голямо значение за нашето развитие. Във връзка с това смятам, че трябва задълбочено, всеотдайно да се обхваща нашата действителност, да се покаже яркото и неповторимото в нея. Разработването на проблемите на зрялото социалистическо общество също е голяма задача на литературата ни. Сега в нея навлизат нови млади сили, които трябва да укрепват и да растат. Има хора, които се стъписват от толкова млади имена. Някога пак Страшимиров казваше: „Ако в една литература няма място за сто писатели, няма място и за един“.

— Накрая бихте ли разказали какви са вашите творчески планове, върху какво работите?

— Тежкото и продължителното заболяване не ми позволява да продължа своята работа върху романа „Машеха“. Сега подготвям излизането на единнадесет тома мои „Избрани съчинения“ в издателство „Български писател“, на които редактор ще бъде литературният критик Симеон Слутанов. **Стефан КОЛАРОВ**

ЕДНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

СЛЕД «ПРОМЕТЕЙ» — «ОРФЕЙ»

В хода на социалистическата културна революция неминуемо бе да се стигне до една нова любов към хуманитарните знания. През последните десетилетия точно буржоазията се зае да изхвърли хуманитарните знания. И както пише „Инкаунтър“, месечно издание с реакционна отсянка, хуманитаристите бяха свити „в един ъгъл“ в университетите. В „Инкаунтър“ дори си позволяват да се надсмиват над опита на отделни общественици да подобрат това положение.

В същото време в социалистическите страни започна бурно развитие на хуманитарните науки. Да споменем само ситологията в Съветския съюз и тракологията у нас. Нека не изглежда пресилено, но благодарение на полевата археология именно някъде от края на 40-те години ние нямаме представа какво собствено са били скитите или траките.

Не само историци, изкуствоведи, етнографи, но и широката публика, в последна сметка цялата общественост, се чувствава все по-приобщена към развитието на хуманитарните науки. Новите находки непрекъснато разширяват и коригират нашите познания за античността.

В областта на изкуствознанието за едно десетилетие бяха издадени толкова основни (бих казал — в редица случаи и капитали) трудове, колкото са били публикувани през предходните седемдесет години. Да не говорим за многобройните публикации (някои неопенени!) по история на българската възрожденска архитектура.

Днес е трудно човек да си прави библиотека по културната история на нашите земи — толкова многобройни са публикациите — в периодиката, в сборници, като отделни трудове.

Характерно е, че специализираните издания се разграбват веднага. Непрекъснато се създават нови („Векове“, „Старобългаристика“), но и те не могат да задоволят културните потребности и нужди на разнащата се наука. Всекидневниците смятат за чест да изнесат първи новините в археологията.

У нас се създаде средно учебно заведение за обучение по класическите езици (включен е като класически и старобългарският — и то с пълно основание!). Най-силните ученици се състезаваха за честта да бъдат приети в новото учебно заведение. Сред младите няма онези страх пред класическите гимназии, който владееше преди четиридесет години.

Този всеобщ интерес поставя вече съвсем сериозно въпроса да се създаде ново списание за популяризиране на класическата култура. В миналото имаше такова списание — „Прометей“. От него излязоха няколко годишници, тук деютираха мнозина учени, които сега са в творческата си зре-

лост. „Прометей“ изигра някога важна роля. То стимулираше интересите, разкриваше хоризонти, даваше отлична информация за въвеждане в класическата култура.

Необходимо е не това списание да се възобнови, а да се създаде съвършено ново, чието предназначение да бъде също тъй разпространяване на знания за античността. Полезният опит естествено трябва да се използва.

За разлика от старото списание в новото акцентът трябва да засяга античността в собствените или в класическия смисъл на думата. Но особено в него трябва да бъде новото марксистко разбиране за термин „антични култури“. Следователно тракологията, ираниятката трябва да заемат почетно място. Предлагам (ако се стигне до неговото създаване) то да се нарича „Орфей“ — название, което би отговаряло по-вярно на неговото предназначение.

Читателска публика за това издание вече има създадена. Да не се забравя с каква бързина се пласират редица най-профилирани трудове по археология и история на културата. Не само младите, учащите се, но и мнозина сред възрастното поколение изпитват остра нужда от такова списание. Чрез него ще се извърши истинска популяризация на значимите наши постижения в науката за античността, които сега повече или по-малко остават, достойни само на определен кръг.

Едно такова издание ще стимулира младите, които имат предразположение да работят в областта на древните езици и култури. То ще дава знания и на хора, ориентирани се към социологията и правото, към история на музиката, към икономическата история — в най-различни области, в които познаването на античността е необходима предпоставка.

България по необходимост ще бъде един от центровете на хуманитарните знания. Неведнъж през българските земи е минавала оста на световното развитие и на прогреса. У нас има неразкопани според една статистика 18 000, а по друга 15 000 тракийски могили. Не всички те предлагат наистина културни материали. Но как во крият — трудно е да се предположи. От друга страна, у нас има центрове на антична цивилизация, недокопани още от археолога. Земята крие за бъдещите поколения съкровища и изненади. Български нови генерации от специалисти по античността са повече от необходими. Едно специализирано списание ще изиграе роля за тяхното ориентиране, ще разкрие пред мнозина идеята за научно призвание

Владимир СВИНТИЛА

СИБИР: ГОЛЯМАТА ХАРМОНИЯ

В северната част на сибирската тайга страните — членки на СИБ, изграждат един от най-крупните в света лесохимически комплекси.

Прилича ли това на своеобразната „екологическа експлоатация“, наблюдавана в капиталистическите страни? Японските монополи например се стремят да решат проблема за опазване на природната среда чрез изнасяне на „нечистите“ производства в Югоизточна Азия, Африка, Южна Америка.

Не. В Уст-Илимск по мнението на специалната експертна комисия на Академията на науките на СССР се прави всичко, за да се запази „екологическото чудо“ — природата на Сибир.

Без съществено разширяване на обемите

В Сибир е съсредоточена една трета от горите в света, при това този „зелен букет“ се състои от ценни иглолистни сортове — борове, кедр, елх, лиственица и пихта.

По обема на изсечения дървен материал (а основната част се полага на Сибир) днес Съветският съюз заема първо място в света — 400 млн. куб. м годишно. Сибирският дървен материал се изнася почти в 30 страни. Но гората е нужна не само на производството, тя пази земята от ерозия, реките от маловодие, пречиства въздуха, служи за отглед на хората, приютава птици и зверове.

Във всички съветски петилетни планове за развитието на народното стопанство като червена нишка преминава мисълта: без съществено да се разширява сечта, значително да се увеличи крайният ѝ продукт — целулоза, хартия, картон, мебели, дървени плоскости. Например през X петилетка (1976—1980 г.) добивът на дървен материал ще порасне само с 2 процента, а производството на различни стоки и изделия от него ще се увеличи средно с 35 до 85 процента.

Тази задача ще бъде осъществена чрез комплексното използване на дървения материал по време на всички стадии на сечта и преработката, т. е. да се създаде технология без отпадъци. Освен това ще бъдат взети комплексни мерки за защита на горските масиви.

„А ще има ли тук гора в 3000 година?“

Такъв въпрос често задават на Кузма Мазминов, генералния директор на най-големия в света Братски лесопромишлен комплекс.

— Нашият комплекс обхваща 6 млн. хектара тайга — отговаря Мазминов. — С всежидането на пълната мощност ние ще преработваме 7 млн. куб. метра дървесина. Определените от държавата гори ще ни стигнат примерно за 90 години. А след това, след почти столетие специалистите ще се върнат на местата, където преди десет години са били изсечени първите ангарски борове за работата на комплекса, и ще намерят там нова гора. Например в големия район на Източен Сибир — Красноярския край, където е съсредоточена 1/5 от горските запаси на СССР и всяка година се добиват повече от 25 млн. куб. метра висококоротна дървесина, едновременно се възстановяват по изкуствен път около 80 процента от изсечените гори. Засега е трудно да си представим подготовката и преработката на дървесина без отпадъци, но изследванията в тази насока се водят интензивно.

Съветските учени разработиха технология за стопроцентно използване на растителната суровина. Вече са получени полимерни медицински препарати, синтезирани въз основа на целулоза и биологически активни вещества. Разработиха се методи за пластификация (обработка с амониак) на дървесината, позволяващи от нискокоротна суровина да се получават материали с предпазително задани свойства.

...Веднъж чух такова разсъждение: — Защо в Сибир, където явно съществува екологическо благополучие, се харчат милиарди рубли за охрана на природата средата?

— За да се превърнат милиардите в печалба от тропици. Но най-главното — за да могат хората на бъдещето да дишат чист въздух на боровите гори — отговори тогава.

И все пак някакви отпадъци остават в гората. Съществува предложение да бъдат консервирани. Това, което не може да извърши днешната технология, ще бъде по силата на технологията на бъдещето.

В опитно-изследователския цех на Братския лесопромишлен комплекс вече са изпробвани технологически процеси за получаване на пълноценна целулоза от бреза, трепетлика, различни сортове дървета, растящи в Югоизточна Азия, памук и даже от дървесните отпадъци.

Пречистваемите съоръжения на комплекса са механически, химически и биологически. Тяхната стойност съставлява повече от 10 процента от бюджетната стойност на предприятието. За сравнение ще кажем, че с тези средства може да се построи хидроцентрале с мощност над 1 млн. киловата. В резултат това, което преди 10 години в Братск беше експеримент, днес е включено в проекта на Уст-Илимския лесопромишлен комплекс, който изграждат страните — членки на СИБ (на 260 км северно от Братск). В Уст-Илимск за първи път в подобни мащаби ще се прилага основно кислородно избелване на целулозата, което двойно понижава изтичането на хлорсъдържащи отпадъци. Освен това на обекта на СИБ се използва затворен цикъл на водоснабдяване (комплексът всекидневно ще употребява толкова вода, колкото двумилionen град) и система за изгаряне на вредните газове.

Страшни ли са за гората пожарите

Създаването на крупни лесопромишлени комплекси в Сибир, а по перспективните планове те трябва да бъдат около 20, увеличава опасността от пожар. На практика се получава обратното — броят на пожарите намалява, защото грамадните масиви попадат в зоната на повишеното наблюдение. Например в Якутска област, където са съсредоточени 8 процента от горите на Съветския съюз, през последните пет години (1971—1975) броят на горските пожари е намалял 5 пъти (именно в този район са разположени предприятията на СИБ). Обаче напълно да се реши този проблем е невъзможно.

Мащабите на сибирската тайга предопределят избора на средства за запазване на горите. Днес на първо място са авиацията и изкуствените спътници на Земята. Специалистите създадоха автоматизирани системи за управление на лесоохраната и пожарогасенето, включващи използването на електронно-изчислителни машини и метеорологически ракети, способни изкуствено да предизвикват валежи.

И все пак не пожарите бяха дълго време беда за сибирските гори. Последствията от „разбойническата“ дейност на пример на сибирската буба застрашават едва днес. Трижливото изучаване на навигите и особеностите на поведението на вредителите, сибирските учени създадоха силна противотрова — биологическите препарати. За бубата и другите вредители сега може да се прочете само в специалната литература.

...Веднъж чух такова разсъждение: — Защо в Сибир, където явно съществува екологическо благополучие, се харчат милиарди рубли за охрана на природата средата?

— За да се превърнат милиардите в печалба от тропици. Но най-главното — за да могат хората на бъдещето да дишат чист въздух на боровите гори — отговори тогава.

Георгий БОГДАНОВСКИ

СОБСТВЕНИЯТ

ПРИНОС

Дойдох в ковашкия цех между двете смеки. Така се договорихме, за да не откъсвам от работа бригадир Николай Метълкин. Той влезе в работно облекло, с вечно копче, което закриваше част от високото му чело. Последва здраво ръкоотисване, усмивка в леко присвистане му очи.

Срещали сме се и по-рано, последния път преди година и половина. Той беше един от участниците в срещата около „кръглата маса“ на делегатите от XXV конгрес на КПСС с работниците — делегати на XI конгрес на УССР. Удивително общителен и жизнерадостен, на тази среща Николай Метълкин беше една от най-забележителните фигури. Успехът на срещата на работниците — делегати на партийните форуми на двете братски страни, се дължеше в голяма степен и на неговата заинтересованост, неговото живо участие в разговора. А темата беше актуална — социалистическото съревнование, трудовете почини, борбата за икономичност и ефективност на производството. Когато говореше за своя завод „Владимир Ильич“, за ролята на социалистическото съревнование, неволно му се учудвах как познава в най-тънки нюанси работничкия колектив.

Въпреки пълната си фигура беше изключително подвижен. Личеше си че има непокосен характер. Поздравих го с присъждането на Държавната премия на СССР. Той и получи за изключителни постижения в труда, за значително повишаване ефективността на производството и инициативата в развитието на социалистическото съревнование, за повишаване качеството на работата и взаимопомощта в труда. Съобщението за това беше публикувано в деня на 60-годишнината на Великия октомври.

Николай Метълкин е усмивка широко, разпери ръце, сякаш се извиняваше, и каза, че не е единственият „мменик“ в завода, още повече в страната.

Да, единствен. Николай Метълкин — ковач и бригадир беше един от сто седемдесет и осемте лауреати на Държавна премия за 1977 г. от работниците. Удостоени с тази голяма признателност на партията, правителството и целия на род.

— В какво е секретът ли? Няма никакъв секрет — каза Метълкин. — Работя от малък като ковач — принудил ме войната. Обикнах труда, а групатам опит — повече от тридесет години съм заботник.

И той за, азказва за трудовата си съдба, докато обикновения рязански момък в Москва в завода по електромеханика „Владимир Ильич“ който произвежда известните в страната и чужбина висококачествени електромотори. В паметните години на установяването на делните започнало да го тегли към далечните земи. Поработил като шофьор в огромните целинни пространства, но после решил отново да стане ковач. Ха рещяла му работата в завод „Владимир Ильич“ и остана там. Вече зрял човек, почувствувал, че знанието му не достига. Решил без откъсване от производството да завърши средно училище. По минали му природната схватливост и трудолюбие Николай Метълкин познавал всичките тайни на ковашкото майсторство. Умението да се разбира с хората, отзивчивостта, готовността да помогне, азискателността към себе си и другите го отличавали на поста бригадир.

Той винаги работи добросъвестно, качествено. За усрема през VIII петилетка е награден

с орден „Червено знаме на труда“. След три години с ордена „Октомврийска революция“.

Като погледнеш — постигнато е много, но аз вече казах: Метълкин е неспокойна душа.

— Има такава поговорка: сам воинът не е воин — казва Николай Метълкин, — какво може да струва трудът на един, ако останалите работят лошо. В работата ние сме свързани, обединени сме от единна технологическа верига. Отслабне ли едно звено, цялата верига ще се прекъсне. Разбира се — продължава Метълкин — всеки се стреми да даде продукция с високо качество, да подобри икономическите показатели на работата на своята бригада, участък, цех, в крайна сметка на целия завод. А това е постижимо само с общи усилия. Как да ги обединим? — замислихме се ние с другарите от другите бригади.

И ето роди се нов почин, един от инициаторите на който е ковашката бригада на Николай Метълкин. Това се случи в навечерието на XXV конгрес на КПСС, утвърдил плана за X петилетка. Петилетката на качеството и ефективността, както я нарече Л. И. Брежнев. „На петилетката на качеството — нашата работническа гаранция“ — това са думите, в които е концентрирана същността на новото работническо начинание.

И макар че вече много е писано за социалистическото съревнование, което се провежда под този девиз, ще напомним някои подробности от неговото възникване.

Представете си тази технологическа верига, за която спомена Метълкин. Той е ковач, а това означава, че стои в началото на технологическия процес. Своята продукция той „предава“ на бригадата на стругарите, която се възглавява от Иван Амосов. Ако те получават от ковашкия цех детайли с по-големи размери от необходимото, работата им става по-трудоемна. Освен това се преразходва и метал във вид на стружки, снижава се производителността на труда, увеличава се консумацията на електроенергия. Метълкин се стреми да не допусне това.

По-нататък след механическата обработка от стругарската бригада на Амосов взлите и детайлите постъпват в монтьорската бригада, ръководена от Николай Кузнецов. Ако те са от Амосов, монтьорите са спокойни: всичко съвпада точно.

— Щом става дума да се обединят усилията на всички — казва Николай Метълкин, — то защо тогава в практиката взаимоотношенията понякога се изграждат не върху основата на взаимната помощ и гаранция, а на взаимните претенции? Защо монтьорите трябва да се оплакват от стругарите за неточността на обработката, а те пък да се оправдават с ковачите.

В резултат на тези мисли се появил договор за социалистическо съревнование и взаимопомощ в труда между трите съседни бригади. Те се задължили да работят ритмично, равномерно, всекидневно да изпълняват плановите задания: да ликвидират забутата на работно време, гред и материали. И, разбира се, в случай на необходимост да си оказват другарска помощ.

Инициативата на челните бригади издържа проверката на времето (оттогава изминаха две години) и беше подхваната от целия колектив на завод „Владимир Ильич“. В този завод в груповите съревнование участвуват повече от 3,5 хиляди работници, инженери и техници. След това починът се разпространи в много предприятия на Москва. Повече от половин милион московски работници, около 16 хиляди бригади станаха участници в движението с девиз „На петилетката на качеството — работническа гаранция“. Сега това движение стана масово в цялата страна.

А как са инициаторите, Николай Метълкин?

— Моята бригада — казва той, — изпълни обещанията си за 60-годишнината предсрочно. От 25 юли на нашия работнически календар започна да тече третата година на петилетката, така че своята бригада петилетка ще завършим за четири години. В заводската „спестовна каса“ внесохме 12 тона икономисан прокат. До края на годината ще спестим още 2,5 тона. Монте колеги Амосов и Кузнецов имат също отлични резултати. — Поздравих ги с присъждането на държавната премия.

Преди половин век в рещта си в завода на Михелсон (сега завод „Владимир Ильич“) Ленин призова работниците да не жаят сили за делото на революцията. Комунисът Николай Метълкин е един от тези, които внасят своя дял в продължението на революцията и днес.

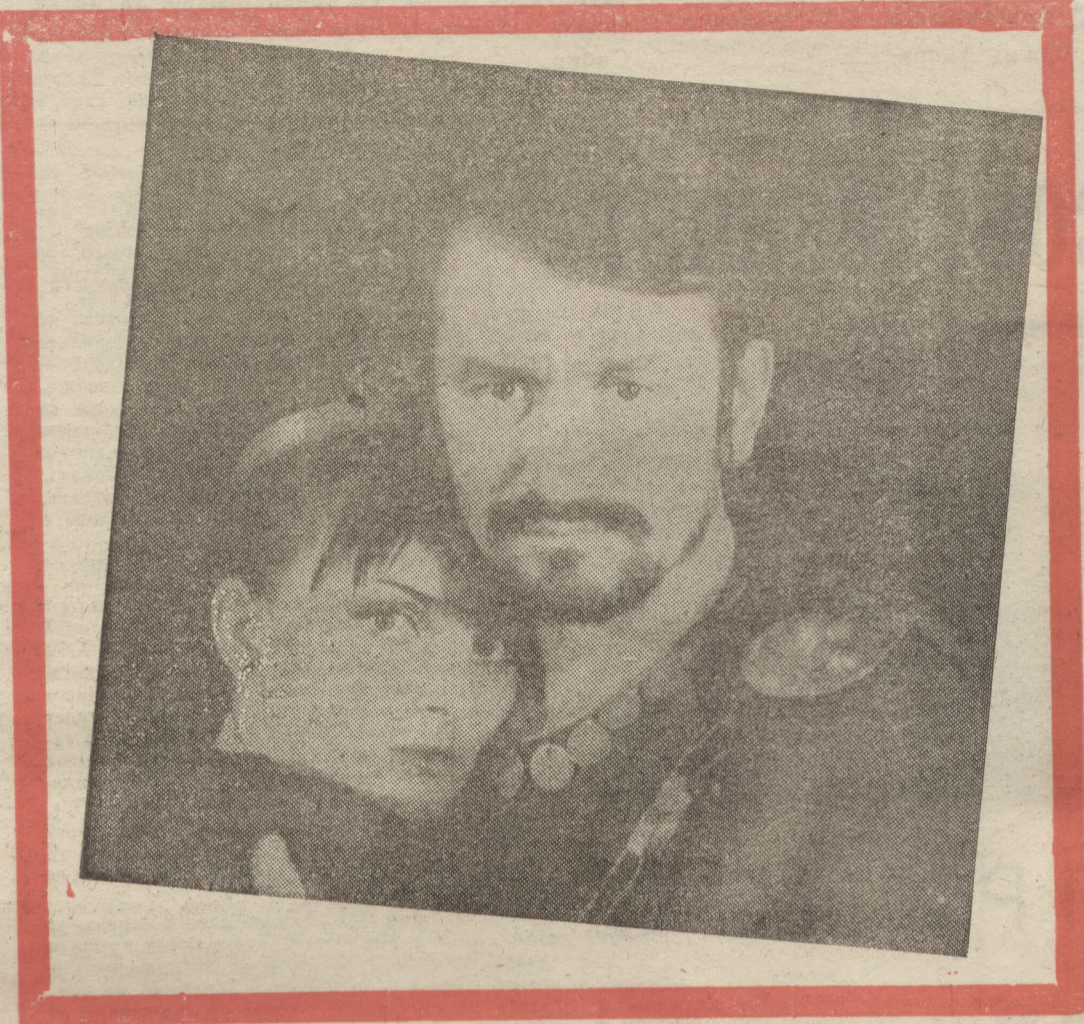
Валентин СТРЕЛЧУК

МЛАДИЯТ АКТЬОР — НА СЦЕНАТА И ВЪН ОТ НЕЯ

**БЯГАНЕ С
ПРЕПЯТСТВИЯ**

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ

— ПОВИННОСТ ИЛИ ДЪЛГ?

КЪДЕ Е РАЗКОВНИЧЕТО?

(От стр. 1)

ва от приемането на студента в театралния институт, преминава през трудния и сложен процес на неговото гражданско и идейно-естетическо възпитание във ВИТИЗ, през т. нар. „следдипломна квалификация“ и микроклимата в театралния колектив, за да завърши с постоянната грижа, която отговорните инстанции и фактори трябва да оказват системно, постоянно, с много такт и любов.

Мисля, че няма да съберкам, ако потвърдя констатацията на проф. Горанов: „механизмът“ явно не действа хармонично. Иначе как да си обясним някои явления в нашия театрален живот, които предизвикват тревога? Например: направената по същество ликвидация на едни от най-перспективните наши младежки театрални колективи (Пазарджик, Димитровград и др.), в които имаше ядра от интересни актьори и режисьори, изпълнени с надеждни творчески планове. Те се пръснаха по всички посоки под безразличните погледи на отговорни лица и фактори. А рязкото увеличение през последните години на т. нар. „свободни актьори“ в София (по непроверени данни броят им е над 100 — предимно млади хора с доказани творчески възможности)? Понастоящем те прекарват времето си или в чакалните на столичните театрални директори, или работят „на парче“ в киното и телевизията, или най-често седят в Клуба на актьора и чакат „нещо“, което те самите не знаят какво е и дали изобщо ще дойде — явление, органически чуждо на нашия социалистически начин на живот... Забелязват се прояви на драстичен индивидуализъм и егосентризм от страна на млади актьори, които, изкарвали или не задължителната си тригодишна „повинност“, водени от субективистични настроения, преминават от един театър в друг; с или без съгласието на съответните ръко-

Ив. Петрушинов, Д. Шарков и Д. Райчевска в „Сами, без ангели“ — Ловеч

водства сключват договори в киното и телевизията, напускат за дълъг срок театрите и внасят хаос в и без това нестабилните им производствени планове! Тук можем да прибавим и такива „дребни неща“ като лошата трудова дисциплина и отказването на роли чрез фалшиви медицински свидетелства с прозрачната цел да се отскочи до София за някоя малка, но доходна „халтура“ (нали съгласно действащите нормативи често пъти два или три снимачни дни в телевизията или киното се заплащат със сума, по-голяма от едномесечната заплата на младия актьор?)

Казаните дотук неща са само шрихи от една картина, която не е генерализираща за нашия театрален живот. Но дори явленията, за които говорим, да имат епизодичен характер, те пак би трябвало да ни разтревожат. Още повече, че изминаха пет години от появата на решението на Политбюро на ЦК на БКП „За по-нататъшното развитие на театралното

дело в страната“, в което след точен и задълбочен анализ се регламентират и редица дейности, целещи решителното подобряване на работата с младите театрални кадри. Разбира се, някои от решенията на Политбюро имат дългосрочен характер, но това обстоятелство в никакъв случай не може да извини съществуващото положение с младите актьори, което в общи линии е такова, каквото бе и преди пет години...

Бих искал да взема отношение по един много важен според мен проблем, свързан с изстраването на младите театрални творци. Става дума за директорската институция в нашите театри. С течение на времето този проблем излиза все повече на преден план. И с все по-голяма острота пред нас ще застане необходимостта от неговото решаване. Кой ръководи колектива — това е факт с първостепенно значение. Във вече цитираното решение на Политбюро се констатира: „Не са осигурени предпоставки за цялостно и

перспективно решаване на проблема за директорския институт в театрите“. Тази констатация е валидна и днес.

Три са според мен основните слабости.

Първо — кампанияност. Обикновено се сещаме за промени в директорския институт един-два месеца преди приключването на театралния сезон, през май или юни или в разгара на сезона. По този начин новият директор започва дейността си при редица предмети от старото ръководство въпроси, свързани с кадрите, репертоара и т. н.

Второ — инцидентност. У нас все още не се готвят предварително квалифицирани кадри за тази в много отношения решаваща за съдбата на театрите дейност. Ориентацията към едно или друго лице става обикновено в последния момент и често носи белега на случайността, издава неосведоменост за организаторските и творческите качества на избрания човек.

Трето — липса на цялостен критерий. Изминалите години затвърдиха в мен следното дълбоко вътрешно убеждение: може директорът на даден театър да бъде добър организатор, да умее да работи с хората, да притежава редица високи нравствени качества — все едно — в миг всички тези негови качества могат да се сведат до нула, ако... той не е професионално компетентен! Ако не умее като специалист да анализира художествените явления, да дава верни оценки за работата на режисьора и актьорите, за репертоара. Практиката вече издигна до степен на аксиоми тези проверени истини. Но, странно нещо — докато във всички области на социалистическото строителство, включително и културното, за ръководители се издигат, в духа на партийните решения, висококвалифицирани специалисти, то в театралното дело тази тенденция като че ли не се защитава системно и целенасочено. Само през последните два-три сезона например в няколко извънстолични театъра за директори са назначени неспециалисти, хора може би с лични качества, но без популярност сред нашата културна общественост, без изграден авторитет в театралните среди, хора, за които театърът не е съдба, а само временна спирка в кариерата. Те трябва би трябвало да изучаваат сложните закономерности на театралното дело, а ги поставяме в положение да ръководят специалисти с доказани качества!

Нека си представим как младият актьор-висшист, изучава четири години във ВИТИЗ теорията и практиката на театралното изкуство, общувал с първенците на българския театър, се среща... със своя директор... В негово лице той очаква да види авторитетна творческа личност, човека, който не само ще му осигури квартира, за да не спи в гримьорната, но дотогава, доколкото у нас директорът е и художествен ръководител на театъра, ще го уважава със своята ерудиция, култура, вкус, ще му помогне да навлезе в тайните на Меломена, ще стане своеобразен негов наставник. Вместо всичко това младият актьор се среща (в повечето случаи) с един чиновник, зает предимно с изпълнението на финансовия план, администратор, който проявява компетентност в изчисленията на „премиалните“, а по художествено-творческите въпроси оценките му предизвикват подигравателна усмивка или недоумение сред колектива.

Ето я една от засечките в „механизма“! Ето я една от причините, поради които младите актьори бързат да „отбяват“ тригодишната си „повинност“ в извънстоличните театри. Но възниква въпросът: отивайки в София, дали ги очаква друга ситуация?... Напоследък повсеместно е насочването към актьори за театрални директори. И това е естествено. Такава е традицията не само в българския, но и в световния театър. Но дали болшинството от нашите директорски актьори са онези респектирани личности, от които младият актьор може да чер-

Сцена от „...“

Възпитаниците на ВИТИЗ Пенка Божкова, Траян Янков, Диана Челебиева и Стефан Стефанов в „Нашият град“ — Варна.

пи творчески стимули, желание за работа и увереност, че ръководителят на колектива компетентно и честно ще оцени неговия творчески труд? Или точно обратно — немалка част от актьорите-директори, както остроумно забеляза един театрален критик, достъпно често са заети с нещо „поредно“ — да превърнат месечните афиши на театъра, който ръководят, в панорама на собственото си творчество...

Съзнателно заострих и може би в някои отношения хиперболизирах взаимоотношенията на млад актьор — директор. Разбира се, че ние имаме и не малко добри театрални директори. Те умеят да обградят с внимание, обич и възискателност младия актьор. Но тези отделни случаи не ни дават основание да си затворим очите пред факта, че въпросът за директорския институт у нас не е решен в духа на решението на Политбюро от 1972 год. Това е мое дълбоко убеждение.

И докато това не стане, едно от най-важните звена на „механизма“ няма да действа. И пак ще има „бягане с препятствия“...

Владимир КАРАКАШЕВ

ЛЕСИ

Статията обърнем к директор в София, да видим какъв театрален риод за нас

— Другарича вашият ви са всекидневни проблеми, квате! И въобще да си директ

— Ужасно ните задачи и и разност почне напри ремонта на с и се стигне творчески път се, те стоя място. В намах тази дъл водител ми ка ректор на те да управлява се засмях — телно и прстори това разбирам, четно основани моята работа трябва да събирам с 200 броя театрът има бездължечия, но го права. Той юва със своя сеност и харред мен за ри трябва да казан творч Трябва да г помагаме, за явящото озв играят отг бата на теат — Как оц та в някои в СССР, фу водството д между дир художествен — У нас т се решава. навярно има бимов, Ефре в миналото

„Следите на радостта“ от В. Розов — Пловдив

НО ЛИ Е ДА СИ ДИРЕКТОР?

на Владимир Каракашев ни накара да се срещнем с народния артист Виктор ГЕОРГИЕВ, директор на Народния театър за младежта в София. Младите и от гледна точка на самото театрално дело дванадесет години начело на такъв колектив са достатъчно сериозен преживяване на опит и впечатления.

Горкият, как про работен ден, как евантите трудности които се сблъскват — лесно ли е?

трудно. Всекидневна най-разнообразна работа, като се започне от грижата за артистите в салона до конкретните проблеми. Разбира винаги на първо място, когато поемеш длъжност, един ръководител: „Да бъдеш директор, е все едно да си окръг!“ Тогава толкова неубедително ми се говорило. Сега той е имал извечна. Най-тежкото в театъра, че всеки ден трябва да се разяснява, колкото на артистите. Директорът трябва много да знае и толкова много трябва да си завоюва творческа изобретателност. Затова според мене директорите на театрите се назначават докато са личностни. Те трябва да имат опит и да имат авторитет в колектива и да играят важна роля в създаването на творческата атмосфера. Това са неговите функции. — Как стои въпросът за младите в Младежкия театър, съществуват ли в това отношение неразрешени кадрови проблеми? — Този въпрос стои пред нас с голяма острота. Съставът постепенно застарява. Преди 33 години трупата бе съставена изключително от млади хора. Такъв случай в историята на нашия професионален театър няма. Този млад състав веднага определи своите пристрастия към остро проблемните съвременни пиеци — склонност, която и досега е жива. Тези две черти — млади творци, млада драматургия — го направиха веднага любимец на младежта.

сега поради липса на млади да смяна част от тези качества за позакъхват. А традициите, характерът и същността на театъра ни убеждават, че трупата трябва да се обнови. За съжаление не можем да се похвалим с разбирание в това отношение. Ще посоча цифри: разполагаме с 67 актьори, само осем от тях са на възраст между 30—35 години, и трима — под 30 години. Да не говорим за детския отдел, където младите са нужни като въздух.

— Откъде трябва да дойде тази млада смяна? — Според статута имаме право да вземаме актьори направо от ВИТИЗ, но досега сме се възползвали от тази възможност само два пъти. Не винаги кандидатите отговарят на специфичните ни нужди. Вторият начин е да се търсят актьори другаде, но това също не е особено резултатно. В световната практика този проблем се решава чрез студентите към театрите. Московският театър на младия зритель например има свой клас в ГИТИЗ. Тези студенти осъществяват своята практика на неговата сцена, а след това в зависимост от нуждите част от тях се включват в състава... Нашето предложение за студия към театъра не се възприе като целесъобразно.

— А какви качества трябва да притежава според вас добрия директор? — Преди всичко — творческа квалификация и ясни колективни позиции за ролята и задачите на социалистическия театър. Трябва да разширява непрекъснато общата си и специална култура и осведоменост и най-вече — да има какво да каже в изкуството. Не на последно място — да обича актьорите, театарът да бъде неговата съдба. За мен директорският пост не е стъпало в кариерата, а място за определена работа, огромно количество работи!

Георги РАЙКОВ

Фьодор БУРЛАЦКИ

ТЕЖКОТО БРЕМЕ НА НАСЛЕДСТВОТО

В средата на 1977 г. се състоя XI конгрес на ККП, на който новото ръководство укрепи своите позиции. Основният доклад бе изнесен от председателя на ЦК на ККП Хуа Го-фън.

В доклада главно място бе отделено, разбира се, на борбата против „четворката“, борба, която по думите на Хуа е „единадесетото голямо сражение между двете линии в историята на партията“. Със своята аналогия между свалените „леви“ и предишните представители на опозицията Хуа изцяло игнорира различието в позициите и целите, които са си поставяли противостоящите сили в продължение на цялата история на ККП. Достатъчно е да се поставят редом имената на Ван Мин, Лю Шао-ци и Цзян Цин, за да се види колко недопустимо е приравняването им. Ван Мин като интернационалист се бореше против национализма. Лю Шао-ци се бореше против волюнтаризма и екстремизма на Мао Цзе-дун, а Цзян Цин — за продължаване и задълбочаване на екстремисткия курс във и извън Китай (Ако въобще можеше на практика още да се задълбочава този безпрецедентен екстремизъм.)

Хуа Го-фън спомена цифрата 11 още и когато заяви, че продължилата 11 години революция вече завършва. За обосноваване на тази рискована в условията на ККП формулировка той се позова на Мао Цзе-дун, който уж бил казал още през 1974 г., че след 8 години „културна революция“ вече е време страната да се успокои и обедини.

И така едва сега завършва „културната революция“, започнала през 1966 г. Какво означава това? На пръв поглед стабилизация, укрепване на реда и прекратяване на фракционната борба.

На XI конгрес на ККП Хуа Го-фън ми мохолом заяви, че кампанията за критика на Конфуций, на която преди се придаваше огромно значение, е била всъщност замаскирана атака срещу Чжоу Ен-лай и Е Цзян-ин. Той с насмешка се отнесе към опитите да се открият съвременни паралели с героите на романа „Речни залви“ и особено рязко се изказа по повод нападките срещу „емпиризма“ у хората, които бяха заклеймявани като „демократи“ и „капутисти“. Хуа Го-фън решително се обяви в защита на представителите на старата гвардия, които до неотдавна бяха обвинявани в опортюнизъм. Все пак той призна, че в партията се запазват капутистични тенденции, споделяни обаче от незначителен брой хора.

На XI конгрес Хуа Го-фън хвърли сянка и на „културната революция“ с твърдението, че Лин Бю и представителите на „четворката“ били извъртели идеята на Мао. Но какви са поуките от тази кампания, как се преценяват нейните цели, в какво е разликата между новия етап и предишния? На тези въпроси не бе отговорено.

В доклада стана дума и за известните вече от публикации в печата критични бележки, които Мао Цзе-дун уж отправил по адрес на Цзян Цин и другите „леви“. Особено се набляга сред тях на историята как в периода на подготовката на IV конгрес на Общокитайското събрание на народните представители през 1975 г. „четворката“ набелязала Цзян Цин за приемника на председателя Мао, а Ван Хун-вен — за председател на Общокитайското събрание на народните представители. Този план, според твърдението на Хуа, бил отхвърлен от Мао Цзе-дун, който взел под своя защита Дън Сяо-пин, а политическите изявиления на Цзян Цин нарекъл боклук.

Не бе леко на Хуа Го-фън да обясни защо след събитията от 6 април на площад „Тянанмън“ Мао Цзе-дун одобрил пълното отстраняване на Дън Сяо-пин и взел решение за създаване на поста първи заместник-председател на Държавния съвет, на който бе назначен Хуа Го-фън. Хуа изтъкна само, че решението за създаване на този пост имало стратегически характер и е трябвало да гарантира приемствеността в партията след смъртта на Мао Цзе-дун.

Едно от най-слабите места в политическия доклад на Хуа Го-фън бе твърдението, че „линията на X конгрес на ККП била правилна в организационно отношение“. На този конгрес, както е известно, „четворката“ укрепи позициите си. Ван Хун-вен бе назначен на третия по значимост пост в партията, в политическо отно-

шение се наложи изцяло идеологията на екстремизма.

Хуа Го-фън отдели специално внимание на защитата на старите кадри. Той отбеляза, че кампанията за критика на Конфуций представлява открита атака срещу Чжоу Ен-лай и Е Цзян-ин. Той се нахвърля върху твърдението на „четворката“ за буржоазното прераждане на старите кадри, като заяви: „да се съгласим с техните изводи би означавало, че нашата армия е буржоазна армия и че нашата партия винаги е била партия на буржоазни демократи, а сега е станала буржоазна партия както ревизионистката КПСС. — Това е върхът на абсурда.“

Ново тълкуване получи и възразяването на масовите организации през 1973 г. — Комунистическия съюз на младежта в Китай, Общокитайската федерация на профсъюзите, Националната федерация на китайските жени. Както се обяснява в доклада на Хуа Го-фън, това бил един от главните елементи на разработения от „четворката“ план за подронване влиянието на партията. За пръв път бе казано, че болестта и смъртта на Мао Цзе-дун „станаха особени обстоятелства, задълбочаващи сложността и трудностите на последния етап на борбата“. По такъв начин се подчерта, че „четворката“ е могла да се укрепи само в условията, когато Мао Цзе-дун вече не е можел да играе предишната си роля в партията и държавата.

На XI конгрес на ККП Хуа Го-фън поочи осем положения, „наискващи изпълнение“:

1. Да се доведат докрай разобличаването и критиката на „бандата на четиримата“, което трябва да стане още през 1977 година или малко по-късно.

2. Да се обедини и укрепи партията, да се ликвидира разложението в нея, предизвикано от дейността на „четворката“.

3. Да се укрепят ръководните органи на партията, защото и там има загняване.

4. Правилно да се разбира идеалът на революцията, да се съпоставят за разпознаване на производството с цел в края на столетието КНР да се превърне в могъща социалистическа държава.

5. Успешно завършване на революцията в сферата на културата и народното образование, защото само малка част от интелекциите разбира марксизма и зема истински пролетарски и патриотични позиции.

6. Укрепване на държавния апарат.

7. Укрепване на демокрацията и на принципа на демократичния централизъм. „Четворката“ сама потълка демократичната сред народа и в партията.

8. Отчитане на всички фактори и тяхното хармонично съгласуване, т.е. при кадровата политика да се имат предвид и опитните, и младите работници, а също и исканията на националните малцинства.

Външнopolитическата част на изказването на Хуа-Го-фън не донесе нищо ново. Основният тезис в тази област се свеждаше до неизбежността от нова световна война, към която водело съперничеството между СССР и САЩ. Войната — това е продължение на политиката, т.е. продължение на мира. Мирът също е политика — каза Хуа Го-фън. Остана неясно обаче защо Китай не иска да се обърне за мирно продължаване на политиката.

Изказвайки се против износ на революция, Хуа Го-фън се опитваше да докаже правото на ККП да оказва влияние на маоистките партии и други организации, които се противопоставят на социалистическата общност и на световното комунистическо движение. В същото време той прояви известна гъвкавост спрямо някои отношенията с капиталистичните страни. Именно тук той се опитваше да изтъкне думите на Ленин, че е невъзможно да се използва всякаква „даже най-малка възможност, за да се слободат издигнат, макар и най-колебнително, мирни и условни. Може да звучи парадоксално, тези думи бяха използвани за оправдаване усилията на КНР за установяване на някои държави от Западните Балкани, в някои райони на света за установяване на СССР и другите социалистически държави.

На конгреса доклад за новия устав на партията изнесе маршал Б. Д. Чжоу. Устава се подчертаващо изтъкваше създаване на вътрешнопартийна дисциплина, за по-строг подчинение на

ТЕЖКОТО БРЕМЕ НА НАСЛЕДСТВОТО

вите организации на висшестоящите. Като най-важна задача на партията се изтъкваше модернизацията.

В новия състав на Политбюро, избран на XI конгрес на ККП, както и преди преобладават военните. В него са включени също така икономисти и други специалисти. 12 от всички 23 членове са военни.

По такъв начин XI конгрес на ККП одобри линията, която се формираше в последния период. Тази линия предвижда да бъдат преодолените последиците от дейността на „четворката“ в областта на идеологията. Както и преди, тя се ориентира към маоизъм: във вътрешната политика — към лозунга за ред и модернизация, а във външната — изцяло към курса, който се утвърди в периода на Мао Цзедун.

Така завърши първото действие от политическата драма по наследяването на Мао Цзедун. Какъв ще бъде следващият акт, колко ще се задържат представители те на новата генерация ръководители — Хуа Го-фън, с представители на „старата генерация“ Дън Сяо-пин и Е Цзян-ин — ще покаже времето.

И все пак кой влиза в състава на сегашното ръководство заедно с Хуа Го-фън?

Явно втори човек в партията и държавата след XI конгрес е заместник-председателят на ККП и министър на отбраната Е Цзян-ин. Той изигра особено важна роля при ликвидираше на заговора на „четворката“.

Последните информации на западния печат, взети от разузнавателни източници, излагат нова и по-подробна версия на драматичните събития, разиграли се през нощта на 6 септември 1976 година. Според тези съобщения министърът на отбраната Е Цзян-ин е ръководил цялата операция, а Ван Дун-син е отговарял за реализирането на плана, съставен от Хуа Го-фън и неговите съмишленици. Когато операцията за арестуването на „бандата на четиримата“ започнала, Е Цзян-ин и Ван Дун-син били в Дома на народното събрание. Ван Дун-син позвънил на Ван Хун-вен, Чжан Чу-сяо и Яо Вън-юан и ги извикал поотделно в Дома на народното събрание. Арестувани били един по един. По-късно Ван Дун-син се явил в резиденцията на Цзян Цин в Чжунанхай и лично я арестувал.

Що се отнася до политическите възгледи на 80-годишния Е Цзян-ин, те са почти неизвестни. Знае се само, че е бил човек на Чжоу Ен-лай и се е борил за реабилитирането на Дън Сяо-пин.

Третата фигура в партийната йерархия на ККП е Дън Сяо-пин, човек с легендарна политическа биография. Реабилитиран на всички постове, той сега отново е един от най-влиятелните и авторитетни лидери на ККП.

През септември 1977 година при разговор с чуждестранни гости Дън Сяо-пин отговори на редица деликатни въпроси относно своето минало. Питан го къде се е намирал и с какво се е занимавал, след като беше свален от заеманите от него постове през април 1956 година. „Когато ме свалиха — отговори Дън, — аз бях лишен от контакти с външния свят. Пък и не ги исках. Както ви е известно, те искаха да ме убият. По това време „бандата на четиримата“ се ползуваше с изключителна власт. Обаче за щастие ме защити като член на партията председателят Мао. Той ми даде специална лична охрана. Председателят Мао обяви на всички, че решението му по този въпрос не подлежи на обсъждане. Така аз вече бях в безопасност.“

Дън Сяо-пин обаче не каза къде се е намирал по това време. А това също има значение, тъй като показва разпределението на силите вътре в китайското ръководство. От различни съобщения може да се направи извод, че Дън е заминал на курорт около Кантон, в Южен Китай. Там бил поканен от свои приятели — генерал Сюй Ши-ю, командувач Гуандунския военен окръг, за когото сега говорят като за бъдещ министър на отбраната, ако стареещият Е Цзян-ин напусне този пост. Друг, който също се погрижил за Дън Сяо-пин, бил първият секретар на Гуандунския провинциален комитет на ККП Вей Го-син, който сега е член на Политбюро.

Агенция Юнайтед прес интернешънъл съобщи интересна подробност от срещата на Дън Сяо-пин с държавния секретар на САЩ Сайръс Ванс: Дън буквално излъчвал енергия и увереност в себе си. Той отговарял свободно на всякакви въпроси.

„Аз четох някои неща от това, което сте писали — казал Дън Сяо-пин, ръкувайки се с чуждестранните кореспонденти, — някои са верни, други — не“.

Когато сътрудниците от службата за безопасност отпращали кореспондентите от залата, Дън подхвърлил достатъчно високо, за да го чуят всички: „Те са голяма сила“. А в негово отсъствие вече, един от журналистите казал: „Не бих искал да съм на мястото на тези, които мислеха, че с Дън вече е свършено“.

Политическата жизнеспособност на Дън Сяо-пин след такива стремителни падения и изкачвания е изключителна. Трудно е да се каже дали тя се дължи на собствените му способности или играят роля някакви други фактори. Несъмнено е обаче, че сред тези, които дойдоха в ръководството на ККП след смъртта на Мао Цзедун, Дън Сяо-пин притежава уникални качества на политически деец.

Не случайно чуждестранни политици и журналисти предпочитат да се срещат с Дън, а не с Хуа. Неотдавна в американското списание „Нюзик“ (12. IX. м.г.) бе публикувана статията на Ричард Смит, озаглавена „Кой все пак е №1“. Той писа, че на въпроса кой е най-могъщият човек сега в Китай, нкой сериозен специалист по китайските въпроси в Пекин или в Хонконг няма да назове името на Хуа, а всички ще кажат, че това е „заместник-премиерът Дън Сяо-пин“. Благодарение на резкия си делови стил Дън постигна популярност, напомняща за покойния премиер Чжоу Ен-лай. Американският кореспондент изразяваше предположение, че Дън се е утвърдил като пръв сред равни в китайския триумвират, в който влизат Хуа Го-фън и маршал Е Цзян-ин. „Дън — отбеляза Р. Смит — излъчва увереност в себе си. Въпреки че ръстът му е всичко на всичко пет фута, той изглежда внушителен, има чувство за хумор и остър език. Той стана особено популярен в последно време, когато изтъкна необходимостта от повишаване на работната заплата и от по-голямо внимание към желанията на потребителите. Както твърди кореспондентът, не много отдавна Дън казал: „Всяко семейство трябва да има велосипед, шевна машина и телевизор. Всеки човек трябва да има шестдесет фунта месо в годината, половин ябълка на ден, плюс две капки байгар (силна алкохолна напитка)“.

Но действителният източник на неговата сила са не само личните му качества и политически предпочитания. Главното са могъщите и отдавнашни съюзници. Като участник в гражданската война, революцията и народната революция, Дън Сяо-пин е запазил тесни връзки с болшинството командувачи въоръжените сили в провинциите. Той е свързан също така с много членове на партийното и държавното ръководство, с които по различно време е работил заедно. „Не може да се каже — пише Р. Смит, — че в случай на сблъскване Хуа няма никакви козове, за да води игра“. Като приемник на Мао той е наследил правото да тълкува учението на покойния председател, а неговото положение му дава лесен достъп до средствата за масова информация. 57-годишният Хуа е много по-млад от 73-годишния Дън и времето явно е на негова страна. И все пак, ако се говори за близкото бъдеще, относителната младост може да попречи на Хуа да играе доминираща роля в правителството.

В известна степен може да се разбере увлечението на западните журналисти по личността на Дън Сяо-пин. Обаче тяхната оценка за съотношението на силите на Хуа Го-фън и Дън Сяо-пин се нуждае от корекции. Хуа Го-фън е класически тип ръководител от втората генерация след завършването на революцията. Обикновено представителите на тази генерация са твърде различни от непосредствените участници в революцията, тъй като те се издигат в партийния апарат, а не на основата на известна революционна дейност. Като добре подготвени работници от апарата, познаващи цялата система на отношенията вътре в партията, в държавата, в армията, такива хора имат даже определени преимущества в сравнение с първата революционна генерация ръководители. Тези преимущества са: голяма деловитост, предпазливост, умение да се избягват търканията в сложния колектив от ръководители. Често тези хора са много по-приспособени към новия период, когато се изисква методична, обмислена липсва от външен блясък работа.

Планирана космическа «сензация»

(От стр. 1)

шената на теория и практика основна космическа задача за свързването на три изкуствени небесни тела. Подборът на орбиталните параметри, оптимизирането на траекторите и скоростите на телата при срещата представлява истински шедьовър на приложната математика, осъществен от сърчните, смели и добре подготвени космонавти, заедно с цялата огромна база за радио-и оптично проследяване, за телметрия и телеуправление на Цяньгъра за управление на полета.

Преминавайки към оценка на качествено новите възможности на космонавтиката със сега експериментираното тройно меко свързване, можем да отбележим следните предимства на такива космически комплекси:

— Създаване възможност за дебаркиране и за удобно изтегляне от станцията на значително по-големи групи космонавти, с което се разширяват перспективите за масовизиране на космонавтическата професия. От друга страна, многочисленият персонал позволява по-точно специализиране и задълбочено разделение на труда, с което рязко ще се подобри експлоатацията на орбиталните станции. Прав е известният космонавт-публицист Виталий Севастьянов, който заяви: „Космическата аритметика има свои особености: два кораба и четири космонавта — това не е просто събиране, а многократно увеличаване на възможностите“.

— Динамизира се използва неговото на орбиталните станции и то може да бъде вече непрекъснато. Досега, преди единият екипаж да кацне на Земята, в станцията не можеше да влязат нови космонавтически екипи. След този възлов етап от съветската програма за използване на орбиталните станции ще може двата екипажа да се събират на борда на станцията, да си предават съоръженията и дейностите чрез лична среща, след което екипажът, чиято смяна е

изтекла, ще се връща на Земята

— Подобряват се условията за спасителните операции в Космоса, тъй като е създаден втори вход за дебаркиране на аварийно помощни групи. С това значително се повишава безопасността на космически те полети.

— Разкриха се огромни перспективи за международното сътрудничество при полетите със смесени, съвместни екипажи.

Към тези съществени експлоатационни и научно-технически предимства на създадения сега комплекс се добавят и психологическите фактори, които дават възможност за скачване на втори кораб. Космонавтите стават по-уверени и сигурни, те контактуват със своите колеги и пряко усещат подкрепата на огромните колективи, обслужващи полета от Земята.

Цялата световна преса и другите средства за масова информация оцениха високо новото голямо постижение на съветската космонавтика. „За първи път в историята“ (ЮПИ), „Съветският съюз постигна нов триумф“ („Вашингтон пост“), „Сложният съветски експеримент премина великолепно и в определеното време“ („Дейли Мейл“), „Съветски подвиг в Космоса“ („Орор“ — Франция) и още много други красноречиви оценки продемонстрираха еднодушно признание на световните коментатори за изключителния съветски космически успех Видни учени, като генералния директор на НАСА д-р Г. Фрос, директора на Института по електроника на ГДР д-р Х. Фийшер, проф. де Ягер (Холандия) и др. — изказаха своя възторг от умело реализираните трудни космонавтически операции.

Единодушните високи оценки

са заслужени, защото отбелязаните вече преумощаване и постижения откриват нова ера

Строителство на гигантски съоръжения в Космоса.
Рисушка: Л. Ленов и А. Соколов

в строителството в Космоса на гигантски съоръжения, способни да дадат много за науката, промишлеността, енергетиката, всеобщия контрол и за разселването на човечеството. Но пътят на науката не е нито лек, нито гладък. И не бихме били справедливи, ако не отбележим, че някои от тези средства за масова информация само преди няколко месеца па явво злорадстваха за неосъществено меко скачване на кораба „Союз-25“ със същата станция „Салют-6“. Би-Би-Си даже си позволи да заключи, че съветската космическа програма била в упадък... Добър отговор на подобни пропагандистки твърдения даде миналата седмица американският космонавт Ю. Сернан: „Русите встъпиха в ерата на челноните полети (полети с периодично превърляне на екипажи и материали към орбитални станции при многократно използване — бел. моя). Те могат да смеят екипажите на борда на станцията като на вахта. Русите трябва да бъдат поздравени. Фактът е прост — те са там, а ние — не!“ Към това могат да добавят само, че американски космонавти вече трета година не летят и не се готвят да посетават Космоса поне още 2 години.

За съжаление появиха се и опити за омаловажаване успеха на съветската наука и техника. Генералният директор на НАСА д-р Г. Фрос след първоначалната висока оценка на тройното свързване внезапно заяви, че този успех е само съветски, защото американците вече били осъществявали подобни операции. Но това просто не отговаря на истината. Тъй като известната орбитална станция на САЩ „Скайлаб“ има само един съединителен модул и към нея никога не са се прикачвали два космически кораба. Също тъй претенциозно и неточно е твърдението на иначе изтъкнатия американски космически деец, че „Скайлаб“ (тя още се върти около Земята) „може да бъде още обитавана“. От 1974 г. досега основните елементи и възли на конструкцията на станцията са съществено корозирали под постепенно въздействие на твърдите компоненти на междупланетното вещество и поради отсъствие на грижи за вътрешните системи на станцията. Никой и не мисли повече да праща астронавти на „Скайлаб“ и поради това твърдението, че там могат да се прятат нови

екипажи, е чисто словесен трик, трик за намаляване изключителното впечатление от светския космонавтичен триумф и спасяване престижа на НАСА.

Отново за голямото съветско постижение се говори и пише като за космическа „сензация“. Не, поредният съветски космически успех не е сензация, защото е плод на дълготрайна, планомерна, целенасочена програма. Той не е сензация за тези, които познават космическата литература, наблюдават или имат щастието сами да участвуват в постепенното матруване на идеи, теории, експерименти и съоръжения, които периодически довеждат съветската наука и техника до пионерни, авангардни постижения в Космоса. Така е и сега, когато основателно австрийската агенция АПА констатира, че Съветският съюз е станал пионер в практиката на космическия монтаж. Съветските космически постижения идват като доказателство за бурното, целенасочено и планомерно развитие на науката и техническия прогрес при социализма. От своя страна, обратно — космическите успехи спомогат за мощното развитие на производителните сили, за укрепване на света на социализма. Защото Космосът все повече връща към Земята гигантските капиталовложения, дадени за неговото изследване, защото следващата трета промишлена революция очакваме именно в околосветното пространство и защото там е спасението от ограничените ресурси и възможности на Земята.

За българските специалисти в областта на изследванията и използването на Космоса новият съветски триумф е радващ успех на братя. Заедно с това ние виждаме значителни нови перспективи пред извеждането на съвместни полети със съветските космонавти на граждани от социалистически страни, включително и от България. С това западната преса констатира, че до 1980 г. няма да има „европейски“ космонавти. Не, не е вярно това, европейски космонавти скоро ще има, но те ще бъдат от европейските социалистически страни! Така социалистическата интеграция в Космоса добива нови, изключителни възможности с експериментите, проведени от трите съветски космически апарата, и флагът на нашето сдружение все по-често ще се вее на огромните космически височини!

Министерството на външните работи на Германската демократична република реши да закрие кореспондентското бюро на западногерманското списание „Дер Шпигел“ в Берлин. В съобщението на АДН се изтъква: вече много пъти акредитираните журналисти от списанието са били предупреждавани, че нарушават правните норми в ГДР. По-

следната публикация на „Дер Шпигел“ от серията клевети и провокации срещу ГДР е статията за някакво „разцепление“ в ГЕСП и текстът на един манифест на мнима „организирана опозиция в Германската демократична република“.

„Вашите публикации и специално последният „памфлет“, публикуван в първите два броя за тази година, са несъ-

местими с разпоредбите за дейността на средствата за масова информация на други страни и на техните кореспонденти в ГДР, на които се основава и допускането на Вашето бюро в столицата на ГДР“, се казва в писмото на Министерството на външните работи на ГДР до редакцията на „Дер Шпигел“ в Хамбург

Издание с претенции

„Дер Шпигел“ има претенциите да бъде по-добре и по-рано информиран от другите по най-важните вътрешнополитически и международни въпроси и тези претенции не са съвсем лишени от основание. Известен е скандалът, който избухна след разкритията на списанието в началото на 60-те години във връзка със спекулациите на тогавашния министър на отбраната на ГФР Франц Йозеф Цраус. Или информацията за методите на разузнавателните служби и Министерството на вътрешните работи на ГФР по време на „аферата Траубе“, когато частните разговори в дома на известния физик Траубе бяха станали обект на интереса на тайните служби. Подобни са случките, когато „Дер Шпигел“ информираше подобно за най-секретни разисквания по време на заседания на западногерманския кабинет. В протокола на 62-то заседание на осмия състав на западногерманския Бундестаг четем интерпелация на християндемократическата опозиция, според която „съгласно публикациите на „Дер Шпигел“ само няколко дни след съответното заседание на кабинета редакцията на списанието е информирана най-подробно какво е било обсъждано от правителството“.

„Дер Шпигел“ е особено горд със своята осведоменост. Всеки брой има специална реплика, в която с особено задоволство се съобщава за недостоверни информации в други западногермански и чуждестранни издания. Но оспорването на публикуването в самия „Дер Шпигел“ биха били най-точното огледало за претенциозното издание. („Шпигел“ на немски означава огледало — б. а.). Но такава рубрика „Дер Шпигел“ няма. По понятии причини.

В броя от 8 декември 1965 г. списанието публикува обемиста документация по т. нар. „Дело Пенковски“ — някакви уж тайно превърляни от Съветския съюз на Запад мемоари на нашумелия шпионин. Препечатваха се „автентични документи“, снимки, мемоари на самия Пенковски. Западногерманският читател бе зашеметен от информираността на вездесъщия „Дер Шпигел“. Но ето че след 13 години през декември миналата година „Ню Йорк таймс“ направи разкритието, че цялата публикувана тогава от хамбургското издание документация е била изготвена от ЦРУ и предоставена на „Дер Шпигел“.

Във връзка с праитиката на западните разузнавателни служби да използват за своите цели различни средства за масова информация и „журналисти“, западногерманската телевизия излъчи неотдавна интервю с бившия дългогодишен шеф на Федералната служба за сигурност Гюнтер Нолау. Ето стенограма на част от разговора.

РЕПОРТЕРЪТ: Д-р Нолау, вие твърдите, че и у нас имало подобни случаи. Имате ли предвид съставения лично от Вас материал през 1959 година, в който под прикритието на документ, съставен от някакви „независими комунисти“, бяхте изнамерили специален трети път за комунизма в ГФР. Вие сигурно си спомняте — тогава този материал бе разпространен и на запад и на изток под формата на позива. Така поне пишете Вие във вашата книга „Службата“ в страниците от 229 до 231. (Откъси от тези ме-

моари на Нолау бяха публикувани неотдавна в „Дер Шпигел“).

НОЛАУ: За да се борим ефикасно срещу не легалната ГКП, ние опитахме всичко възможно, за да проникнем в нейните редове. Към тези методи се числеше и споменатият документ.

РЕПОРТЕРЪТ: Това е Вашето мнение по въпроса. А смятате ли едно повторение на тези методи сега за изключено?

НОЛАУ: Не, това не е изключено!

Може би не е излишно да се напомни, че Гюнтер Нолау сега вече открито се представя като един от „ценните сътрудници“ на списанието, а в Бундестага дори се повдигна въпросът за размера на неговите хонорари, получени от списанието в Хамбург. За това съобщава самият „Дер Шпигел“ в брой си № 1 за тази година. Това не бива да изненадва. „Дер Шпигел“ има и още по-солодни сътрудници. В своите мемоари създателят на федералната разузнавателна служба хитлеристкият генерал Райнхард Гелен пише: „Нашата служба поддържа оживени контакти с хамбургското списание „Дер Шпигел“. Особено важно е да поддържаме такива контакти с печата и да ги използваме за нашите нужди“. Толкова за признанията на Гелен. Контактите са били обаче толкова тесни, че преди известно време в Бон бе направено разкритието: самият директор на „Дер Шпигел“ Ханс-Детлер Бенер, отговарящ за публикациите за ГДР, е агент на Федералната разузнавателна служба.

И след всичко това редакцията на „Шпигел“ иска да убеди читателя, че съмнителната публикация, наречена гръмо „Манифест на Съюза на демократичните комунисти в Германия“, е наистина автентичен документ и че неговите автори живеят в ГДР.

Съмнения в истинността на това твърдение изназаха вече редица издания в ГФР, както и видни политици, между които министърът във Федералното канцлерство Ханс Юрген Вишневски и генералният секретар на ГСДП Егон Бар. Но все пак официалните среди в Бон, в това число Вишневски и Бар, са разтревожени не от факта, че се върши провокация срещу нормалното развитие на отношенията между ГДР и ГФР, а от това, че със закриването на бюро на „Дер Шпигел“ в Берлин се ограничавала свободата на действията на западногерманските журналисти в ГДР. Кой е виновен за това, едва ли е необходимо да се доказва. Може би трябва само да се припомни, че досега кореспонденти на „Дер Шпигел“, действащи по поръчение на Федералната разузнавателна служба, са били изгонвани или осъждани на различни срокове затвор в Чехословакия, Югославия, Пакистан, Гана, Индия и др. по обвинение за шпионаж и грубо нарушение на законите и разпоредбите, действащи в съответната страна-домакин.

Александър ВЛАДКОВ

Догонване на пролетта

В последните дни на декември в Лисабон имах чувството, че съм настигнала пролетта. Оранжевият лезез откряваше красивите дачелени покриви на старинните дворци и манастири, отразяваше се във водите на река Тежу. Ярките зеленееха тревите в многобройните паркове. На човек мисеше струваше, че само след няколко седмици дърветата ще сложат първата си рехава премяна от листа.

От хълмовете на Лисабон може да се разгледа красивият старинен град през окуллярите на нарочно поставени далекоскопи, но най-добра наблюдателница за нея се оказва новата висока сграда на Португалската национална радиостанция. И не само защото оттам наистина се вижда целият град, с един от най-големите висящи мостове в света, на речен от жителите на Лисабон преди 4 години „25 април“, но и защото разговорт с колеги, манар и от толкова далечна страна, винаги помага да проникнеш по-добре в обкръжаващата те действителност. Жоао Фигейреду, директорът на радиото, разназваше за програмите в националната радиостанция, за 2600-те души, които работят в нея, и някак между другото отбеляза: „Португалия е почти колкото България по площ, населението й също е около 8 милиона, но вероятно много години ще трябва да минат, за да свинкат португалците с мисълта, че не живеят вече в безкрайните граници на колониална империя.“

В епохата на великите географски открития римският папа разделил света между двете си любими чедра — Испания и Португалия. И докато смели мореплаватели като Магелан и Васко да Гама премахвали бели петна по картата на света, феодалите и техните агенти със стъклени манасти и евтини дрънкулки откупували от африканските и американските вождове огромни територии, за да за твърдят след това с кръст и меч властта на далечния крал и от никого невидения бог. Векове наред у португалците била насаждана мисълта, че са жители на една наистина огром-

на империя, стъпила на три континента.

И въпреки че „революцията на червените карамфили“ сложи край на колониалната империя и Португалия сега е просто една от малките европейски държави, някъде в съзнанието на португалците все още съществува мисълта, че може да опита късмета си на три континента. Наистина, погледнато по-реално, през последните десетилетия португалците търсят работа главно в развитите западноевропейски страни. И до днес около милион и половина португалци работят в заводите и

фабриците на Франция, Германската федерална република, Белгия. От бившите колонии в страната се завърнаха 600 хиляди души, но те се превърнаха в бреме за обществото, тъй като не са имали достатъчна квалификация, за да бъдат ангажирани в Бразилия и Аржентина, където се насочи голямото африкански заселници.

Така красиво започналата антифашистка революция с песента „Грандола вила море на“, излъчена през нощта на 24 срещу 25 април по Лисабонското радио, с морето от закичени с червени карамфили хора по авенида „Либердад“ и площад „Росиу“ даде начален тласък на процеса на демократизация. За него с удоволствие разсъждаваха всички, с които говорих — и Жоао Фигейреду, и вицепрезидентът на дружеството за дружба „Португалия — България“ Блашко Фернадеш, и собственикът на будка за вестници на булевард „Дук д'Авила“, и работничот от автосервиза до хотела. По процесът на демократизация днес е свързан с трудности и проблеми. Някои като икономическата криза и инфлацията са завещани още от режима на Каetano.

Други са свързани със всеобщите скоростни събития. Вестникът без главен редактор — улицата с изписаните по нейните стени и фасади лозунги — ги посочва конкретно и то-

чно, дава им категорична оценка: „Долу плана „Барету“! „Долу ограничаването на работническия контрол в предприятята!“ Опитът на правителството на социалистите да раздоби създадените след 25 април колективни земеделски стопанства в Алентежу не среща подкрепа. Бившите ратаи на едрите земевладелци добре знаят преимуществата на големите стопанства. Блашко Фернадеш, който е икономист, каза кратко: „Селяните от Алентежу не са изучавали Маркс, но от опит знаят, че ако обработват заедно земята, ще получават повече, а това значи повече и за Португалия“. Фернадеш е бил в България, написал е книга за социалистическите аграрни преобразования. Той разказва за многобройните приятели на нашата страна в Португалия. Това са не само членове на дружеството за дружба „Португалия — България“, а също хората, които са били на концертите на нашия ансамбъл „Пирин“, които от сърце са аплодирали на малките старозагорски певци и танцьори в Лисабон и Порту, които са слушали двучасовото предаване по Лисабонското радио, посветено на празника на славянската писменост, и като своя истина са приемали пламенните стихове на Христо Ботев на литературната вечер за 2 юни.

А в пристанището има ре-

монтна база за българската риболовна флотилия от траулери в Атлантическия океан. На 28 декември вечерта там заварили нашите работници и моряци от траулера „Пеликан“, 70 души, които от месеци не бяха виждали семействата си и кой знае колко още нямаше да ги видят. „Всичко хубаво — казаха, — и португалците са добри, сърдечни хора. Има какво да се види в Лисабон и виното им е хубаво, и хубаво пеят, но все по-хубаво си е да хвърлим котва във Варна или в Бургас“. А 22-годишният Виктор Топчийски вметна в разговора: „Работата ни е такава, с много отговорност — работа за мъже“. За първи път се качаха на истински кораб за далечно плаване и представиха ми за екипажа и капитана се оправдаха. Капитанът Герган Русчев беше скъп на думи, цедеше ги. И не от него, а от помощниците му разбрах, че наистина е от най-старите капитани. Плавал още на първия български риболовен траулер „Феникс“. Тази среща — последна в моя кратък престой в Лисабон — завърши с една българска песен за планината, която чакала пролетта, за да надене зеленото си руюо. Поолетта, която, струва ми се, догоних в Лисабон.

Татяна ПАНОВА

СПЪНКИ ПРЕД ОБЩОЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Търговията е в състояние да направи войната излишна... Без преувеличение може да се каже, че разширяването на международната търговия е основната гаранция за световния мир

Джон Стюарт Мил
Из „Принципи на политическата
икономика“ — 1848 година

Видният английски буржоазен философ и икономист бързният, който провъзгласи принципите „търгувайте вместо да воювате“, с искрената вяра, че международната търговия може да доведе до свят без войни. Но се оказало, че Мил бе надценил възможностите на икономическите връзки да противодействуват на самата същност на капиталистическия обществен строй, на неговата агресивност и стремеж към безгранична експанзия; на този обществен-икономически строй, за който войната дълго време бе единственото и незаменимо средство за разрешаване на всички противоречия.

Едва един век по-късно, когато реалният социализъм се превърна в решаващ фактор на общественото развитие и промени съотношението на силите в света, империализмът бе принуден да признае принципите на мирно съвместно съществуване между държави с различен обществен строй. Появи се възможност международната търговия и по-специално търговията между Изтока и Запада да стане фактор за укрепване на световния мир, да изпълни в новите условия ролята, която ѝ бе отредил английският философ. Това важи особено за Европа, континента, който от незапомнен време е главният военен театър на планетата.

Успешното завършване на Общоевропейското съвещание за сигурност и сътрудничество създаде благоприятни условия за широко развитие на взаимноизгодни икономически и научно-технически връзки между всички държави на континента независимо от обществен-икономическия им строй. А това от своя страна ще способствува за укрепване на политическия климат и създаване на материална основа на европейската сигурност. Един от най-важните фактори за развитието на общоевропейското икономическо сътрудничество са икономическите връзки между социалистическите страни, обединени в СИВ, и капиталистическите държави, участващи в ЕИО. Определено може да се каже, че мащабите на тези връзки не отразяват потенциалните възможности на споменатите общности и не отговарят на обективните изисквания на научно-техническата революция, която налага по-нататъшно задълбочаване на международното разделение на труда на европейския континент. Ето защо въпросът за интензификация на връзките между двата интеграционни блока и поставянето им на взаимноизгодни и равноправни начала не търпи повече отлагане. От неговото решаване зависи доколко общоевропейското икономическо сътрудничество ще бъде изпълнено с реално съдържание, доколко надеждите, които се възлагат на него, ще бъдат оправдани.

Страните — членки на СИВ, винаги са имали положително отношение към развитието на икономическите връзки с капиталистическите страни. В комплексната програма за развитието на социалистическата икономическа интеграция изрично е посочено: „Страните — членки на СИВ, в съответствие с провежданата от тях политика на мирно съвместно съществуване... ще продължа

ват да развиват икономически и научно-технически връзки с други страни независимо от техния обществен и държавен строй върху принципите на равноправие, взаимната изгода и спазването на суверенитета“. За периода 1965—1975 г. делът на развитите капиталистически държави във външната търговия на страните — членки на СИВ, е нараснал от 21 на 33 процента, като само от 1970 до 1975 година нарастването е от 23,6 процента на 33 процента. Тези цифри показват, че СИВ съвсем не е затворена групировка, както твърдят някои западни икономисти, а напротив, активно се стреми да развива икономическите си отношения с капиталистическия свят. Участието на СИВ в международни организации като ООН, УНКТАД, ИКЕ, сключените споразумения за сътрудничество с Финландия, Ирак и Мексико, отсъствието на дискриминационна търговска политика са показателни примери за стремежа да се развиват взаимноизгодни икономически отношения с всички държави.

За разлика от СИВ, ЕИО още от своето възникване провжда дискриминационна политика спрямо социалистическите страни. Единната митническа тарифа, аграрният протекционизъм, въвеждането на количествени ограничения, валидността на списъците на Координационния комитет КОКОМ към НАТО, предоставяне на търговски преференции на отделни страни или групи страни — това са само част от средствата за осъществяване на дискриминационна политика. Използването на гореспоменените търговско-политически средства е значително препятствие за разширяването на връзките между СИВ и ЕИО, за разгръщане на равноправно общоевропейско икономическо сътрудничество.

Задълбочаването на международното разделение на труда в европейския мащаб превръща развитието на сътрудничеството между Изтока и Запада в обективна необходимост. Икономическите връзки се превръщат в материална основа на процеса на разведряване на европейския континент. Поради това усилията да се придаде необратим характер на разведряването са неразривно свързани с премахването на всички трудности пред по-нататъшното развитие на общоевропейското икономическо сътрудничество. Отстраняването на барьерите за установяване на взаимноизгодни и равноправни отношения може да стане единствено чрез взаимноприемливо решение на всички проблеми в рамките на едно споразумение между двата интеграционни блока. Като предлагат да се пристъпи към изработване на споразумение, социалистическите страни смятат, че задълбочаването както на социалистическата, така и на капиталистическата интеграция в Европа не бива да бъде пречка за развитието на делово сътрудничество между органите на СИВ и ЕИО и между отделните страни-членки. Страните от СИВ са на мнение, че в бъдещото споразумение между СИВ и ЕИО трябва да залегнат следните основни положения:

● сътрудничеството да се развива в съответствие с принципите от Заключителния акт на Съвещанието за европейска сигурност и сътрудничество;

● в отношенията си СИВ и ЕИО да премахнат всички дискриминационни ограничения, спъващи развитието на взаимно изгодни и равноправни икономически връзки;

● отделните страни-членки да си предоставят взаимно статут на най-облагодетелствувана нация без каквито и да било ограничения;

● СИВ и ЕИО да провеждат такава митническа и търговска политика, която да стимулира всички форми на икономическо сътрудничество;

● двете интеграционни групировки да използват своите възможности за съвместно решаване на проблеми от общоевропейско значение в областта на енергетиката, комуникационните връзки, опазването на околната среда, съвместните научни изследвания и други.

Включването на тези основни положения в едно бъдещо споразумение ще бъде сигурна гаранция за безпрепятственото развитие на общоевропейското икономическо сътрудничество. Ръководени от стремежа да се отстранят колкото е възможно по-скоро пречките по пътя към установяване на равноправно и взаимноизгодно сътрудничество, социалистическите страни-членки на СИВ, упълномощава Изпълнителния комитет на съвета да изготви проект за споразумение между СИВ и ЕИО, който бе връчен на председателя на Съвета на ЕИО в началото на 1976 година. Така социалистическите страни отново демонстрираха своя конструктивен подход към проблемите на общоевропейското икономическо сътрудничество. Този подход е характерен въобще за цялостната политика на СИВ към западноевропейския Общ пазар. Още през 1974 година секретарят на СИВ — Николай Фадеев отпрати до комисията на ЕИО официална покана за започване на преговори. Предварителни преговори се проведоха през февруари 1975 година в Москва на равнище на висши служители и още тогава пролича, че страните — членки на ЕИО, не проявяват интерес към нормализиране на отношенията с европейските социалистически страни. Представителите на ЕИО по време на преговорите не внесоха нито едно конструктивно предложение за регулиране на отношенията СИВ — ЕИО, което да послужи като основа за по-нататъшния преговор. Подобна незаинтересованост се съдържа и в отговора на проекта за споразумение между СИВ — ЕИО, изпратен след доста продължително обмисляне едва в края на 1976 год. В отговора на Европейската комисия липсва желанието за промяна в досегашната дискриминационна политика на Общността спрямо социалистическите страни. От него личи, че както и досега ЕИО ще се стреми към развиване на отношенията си поотделно с всяка социалистическа страна, а не със СИВ като цяло и ще се старае от позиция на силата да наложи такова сътрудничество, което би осигурило конкретни икономически и политически преимущества на западноевропейския империализъм. През септември 1977 година се състояха нови преговори между делегации на СИВ и ЕИО, този път в Брюксел, на които бе постигната договореност преговорите за сключване на споразумение да започнат през първата половина на 1978 година. И така предстоят нови преговори. Но те биха имали смисъл само ако страните от Общия пазар се откажат от досегашните опити да търсят еднострани изгоди. Тази политика противоречи на принципите, залегнали в Заключителния акт от Хелзинки, и на интересите както на социалистическите, така и на капиталистическите страни. Само конструктивният подход и реализмът при решаването на всички проблеми, стоящи пред Общоевропейското икономическо сътрудничество, могат да доведат до сключване на споразумение между СИВ и ЕИО.

Емилия МИНЧЕВ

ПЛУРАЛИЗЪМ ИЛИ ОБРАБОТВАНЕ НА СЪЗНАНИЕТО

Д-р на политическите науки Казимиеш КИШИТЦОФЕК от Института по съвременни проблеми на капитализма във Варшава пред в „АНТЕНИ“

— Д-р Кишитцофек, моля ви да споделите вашите позиции за някои патологични явления и процеси в буржоазната система за масова комуникация. Желая да концентрирате вниманието на критично отнасящите се към тях специалисти и журналисти на Запад.

— Западната пропаганда от рателно украин механизма на буржоазната преса. Аз ще говоря за някои книги и специални издания, които наистина са интересно явление в буржоазната политическа литература в областта на масовата комуникация. През последните години специалистите и публицистите твърде оживено се занимават с проблематиката, свързана с функционирането на пресата в системата на буржоазната демокрация. Причината за този всеобщ интерес е задълбочаващата се криза на западната преса, която е обусловена и политически, и икономически от общата криза на буржоазната демокрация. През последните години все по-ярко изпъкват демагогичната литература, която критично анализира фактите, явленията и процесите, протичащи в буржоазната преса, и разкрива все по-големите институционни и извънституционни ограничения на принципите за свобода на пресата и информацията. Осъзнаването на тези ограничения е присъщо на много трезво мислещи хора на Запад. Доназателство са многобройните публикации, изясняващи класовите, идеологическите предпоставки на манипулативната функция на буржоазната система за обществен комуникация. Литературата в това направление е най-богата в САЩ, защото именно там процесът на обществено комуникация е максимално изроден. Все по-често се появяват критични анализи за функционирането на средствата за масова информация и в западноевропейските страни, което е неопределено свързано с напредващата „американизация“ в тази сфера на обществената живот.

— Известно е, че класическата буржоазна теория за средствата за масова информация и самата практика се базира на системата от някогашния мит. Моля ви за вашето мнение.

— Първият мит е за „неутралността“ на средствата за масова информация. Той създава убеждението, че средствата за масова информация са неутрални, защото привидно не участват в обсъждането на противоположните обществени интереси.

Вторият мит е за „индивидуалния и личния избор“, който е основният съгласен на системата на класната собственост. Друг мит е насочен към създаването на убеждението за не изменчивостта на човешката природа. Внушава се и митът, според който всички обществени конфликти се обясняват с индивидуална мотивировка, с дефекти на човешкия характер и т. н. И накрая основният съгласен на манипулирането е митът за плурализма на средствата за масова информация, който трябва да създава илюзията, че в буржоазното общество съществуват неограничени възможности за избор на информация.

— Какво е отношението на буржоазните теоретици към манипулирането на човешкото съзнание?

— Някои въобще не засягат този проблем, като по този начин се стремят да внушат на консуматора, че средствата за масова информация изцяло реализират своята основна функция за изчерпващо информиране, без елементи на манипулация. Други изследователи за беззастенливо манипулирането на съзнанието, но като не искат да критикуват това състояние на нещата, създават тезата, че манипулацията е неизбежна, дори твърдят, че е не обходима за ръководена на съзнанието и поведението на индивидите. Това направление на буржоазната литература, не по-малко реакционно и апологетско от предшното, изхожда от антихуманната предпоставка, че общественото мнение е неспособно да играе активна роля в живота на обществото. Подобни тези имат яснота на идеологическа и политическа цел — да се ограничи ролята на общественото мнение при решаването на социалните проблеми.

Третата група изследователи не приемат манипулацията, не крият неспособността си по повод антихуманните изследвания, довеждащи до уни-

жестелни за човека резултати: нивелация, стандартизация и елементаризация на човешката психика и разум. Стремят се да приложат предохранителни мерки, като предлагат различни пътища за тяхната реализация. От тази гледна точка посочената група не е монолитна. Всички са единодушни при диагностиката, обаче се различават в рецептите за тази болест на съзнанието. В някои книги недоволството е съсредоточено върху техниката и технологията на създаване на информацията, в. е. авторите обикновено обръщат внимание на хората, които погрешно ги използват. Те използват от митологизирани представи като обхващат всеобщото господство на техниката, която лишавя човека от индивидуалните му черти, превръща го в предмет и му отнема смисъла на съществуването.

Други изследователи, между които е и Шилер, авторът на известната книга „Манипулация на съзнанието“, се стремят към верен анализ на системата на комуникацията. Но и тези от тях, които успяват да открият класовите измерения на анализирания процес, достигат до утопически съвети.

Малобройни са авторите (към тях се известни уговорки можем да причислим и канадския социолог Хоч, автор на книгата „Манипулация на пресата“), които успяват да се доближат до марксовския анализ на манипулацията на съзнанието и да разкрият същността и основните черти на този процес като проява на джованата криза на буржоазното общество на съвременния етап.

— Читателите, слушателите и зрителите в САЩ и другите развити капиталистически страни все по-малко приемат демагогичния анализ на внушавания принцип за свобода на информацията в капиталистическия свят. Този „свобода на печата и словото“ е често пъти пропаганден мотив в съвременните буржоазни внешнеполитически програми. Затова ви моля да анализирате следния парадокс: защо в определени моменти някои от вестниците, например в САЩ, критикуват „свободно“ правителството или висшите ведомствата?

— Общественото мнение в капиталистическия свят вече жълее да бъде въведено зад кулисите на пресата, досега затворени за „непосветените“. Тази проблематика, често осветлявана от дава четири средния консуматор на масова информация на Запад, привлича все по-голямо внимание, което е резултат на множеството „театрални“ явления в политическия живот на капиталистическия свят, в който огромна роля изиграха средствата за масова информация.

— Навярно имате предвид участието на пресата при запознването на милиони читатели с тайните документи на Пентагона за агресията във Виетнам, подробностите за аферата Уотъргейт и други подобни фанти?

— Да. Посочените събития буржоазната преса използва така, че си създаде ореол на безкомпромисен представител на общественото мнение на безпощаден изобличител на антидемократичните дейности, грешки и всякакви отрицателни обществени явления, за които е виновна системата. Хом, Шилер Ароновс и други изследователи въвеждат читателя зад кулисите на пресата. С примери от пресата те изясняват сложния механизъм на политическата игра, в която участвуват правителството, бизнесмените и собствените на вестници и телевизионни компании.

Тези автори се мъчат да обяснят и парадокса, че печатът, поддръжник на капиталистическата държава, публикува компрометиращи тази държава материал, че печатът, икономически зависим от капитала, се осмелява да излиза срещу интъресите на оръжбейните концерни. Според тези автори различните становища са резултат на противоречивите интереси на самите капиталисти. Това обяснява защо изданията, изразяващи интересите на една група от бизнеса, могат да се противопоставят на политиката на правителството. Оръжбейните концерни бяха заинтересовани от продължаването на

войната във Виетнам, а определени групи от капиталистическият мейнstream не виждаха за себе си перспективи в една продължителна война. Тези противоположни интереси, съпадащи с диалектиката на общото и частното (интереса на класата, интереса на групата), обаче винаги имат определени граници, които се определят от висшия интерес, т.е. от тръпки за осигуряването на основните принципи на строя. Точно тук, както доказват изследователите, е скрита виажната на „платформата на мнениата“, който се съдържа в лицето на позицията за свобода на пресата и информацията.

Лесно можем да открием във всички средства за масова информация дори грубова вина понаюга критика на президентите, правителствата, известни политически фигури и други официални фактори. Но е много трудно да намерим критически аспекти по адрес на капитализма. На американската преса е лесно да атакува своя президент, но е трудно да се реши да критикува монополистическия концерн, който плаща за рекламата, поддържа даден вестник, радио или телевизионна станция. Авторите, като изследват методите, с които си служи американската преса при осветяване на различни въпроси, процеси и явления, обясняват как тя сменя тона и позициите си.

Например Шилер, Хоч, Аронсов и други показват, че тази „смяна на фронта“ (от апологетичен на индиферентен и после критичен) е настъпила по отношение на Виетнам едва тогава, когато печатът и неговите възбудители са осъзнали, че военната авантюра неизбежно ще завърши с поражение. Тогавашната промяна на тактиката на пресата нямаше нищо общо с гласа на съвестта или с неограничената свобода; тя беше обикновена необходимост.

В светлината на тези изводи се налагат няколко въпроса: В състояние ли е буржоазният печат да займайни патологичните явления в обществения живот на развитите капиталистически страни и наистина свободен да предлага и пропагандира тяхното революционно премахване; изпълнява ли функциите на съвестен информатор или манипулира с фактите, процесите и явленията, а с това и с общественото съзнание; каква е истинската стойност на институционалните принципи за свобода на информацията?

Някои от буржоазните специалисти сами дават определено отрицателен отговор на тези въпроси, като мотивират своето становище с многобройни факти от практиката на буржоазния печат. Именно богатството на фактите е техният най-силен коз. Дълъг е списъкът на най-новите явления от дейността на печата, които характеризират протекщите в него процеси. За илюстрация може да цитираме един пасаж, който е характерен за стила на Хоч с прищяката му литературна страстност: „Съвременният печат е дотам монополистически капитализъм и подобно на всички останали предприятия трябва да носи печалба... Ако се решим да гледаме на вестника като на предприятие, служещо на рекламата и на други форми на „пране на мозъците“ по линията на бизнеса, то по линията на бизнеса, вратата към съвестта на този проблем, ще се отвори пред нас. Сведенията стават стока, която се обработва и пакетира в съблазнителна опаковка... Порушителният трябва умело да се ласкае да не бя, не дай боже, да се обиди... Интересите на собствениците на изданието, най-общо казано, на всичките им партньори от сферата на бизнеса, определят политиката на всеки етап на играта. Импиониращо, нали! Проблемът е само в това, че ние сме жертва на тази система.“

От наша гледна точка най-интересно в тази демаскираща литература е богатото фактографично обяснение на антикомунистическата доктрина.

Манипулирането вече престава да бъде вътрешен проблем на капиталистическия свят, особено ако го разглеждаме през призмата на разведываемото. Печатът, институционалните рамки на неговата дейност и преди всичко ежедневната му практика са съществени моменти от дадения модел на демокрацията в обществените системи. Не случайно абстрактните лозунги за свобода на печата и информацията, днес особено интензивно се експлоатират от пропагандата на противника. Посочените от изследователите факти доказват, че тази формална свобода е илюзия, претоварена с извънинституционални ограничения, които я превръщат в „манипулирана свобода“. От тази гледна точка критическата аргументация и богата фактография, които ни представят Хоч, Шилер, Аронсов, Барет и други автори, са особено съществени, защото ни позволяват да видим колко нищожен е стойността на провъзгласяваните от противника лозунги. Западът няма никакво морално и политическо право да излиза от името на абстрактно разбраната свобода и демокрация, нито пък да обвинява социалистическите страни във въображаемо ограничаване на гражданските права и свобода.

Разговора води: Блажо НИКОЛОВ

(Продължение от миналия брой)

Бедният законодател! Когато е ковал текстовете на кодекс, той едва ли е подозирал, че върху идеала му за равно правие в брака ще градят своята икономическа платформа такива придирчиви към определени страни на еманципацията жени като Малина Щъркова.

Панайот Друмев: „Майка ми е патриархална жена. Няма много от моментите на еманципацията са й чужди“. Баша ми трябва да си вземе куфарчето и да каже: „Мили сине, скъпа съпруго, аз си излизам. Останете си със здраве“.

Младият висок мъж седи удобно, жестикулира умерено и на място, личи школата на едно от най-прочутите учебни заведения в социалистическия свят. „Престъпление е да избяга човек от материалната отговорност при развода — извъртва той. — Престъпление, защото така поощряваме несприятелното отношение към основната клетка на обществото! Изразителят на тази грижа чака назначение близо година и живее от заплатата на майка си. Всъщност тук работата не е ясна. Пред съда се зарича, че не работи — за да намали възможностите, а на мен обяснява: „Това сако, тези дрехи аз си ги купих и храната аз си изкарвам на хонорар“.

Гордостта е законна — би могъл и нищо да не похваща, щом още не му е излязло разпределението на специалист по арабския регион. Но специалистът си личи дори в нашеня не много приятен разговор: „Това гнездо майка ми го създаде. Тя беше организираният фактор в семейството. Един пример: като му порябяха пари, баша ми идваше в Пловдив и казваше: „Милино, дай някой лев“. Майка ми отваряше чантата и му даваше“. И баша му е общо положителен човек, като се изключи бунтът му: „Както знаете, законът е категоричен: при развод — наполовина... Ако той наистина беше влюбен, нямаше така да се отнесе с майка ми и с мен. Сега се опитва да хвърля съмнения върху моята политическа подкованост, но така той хвърля съмнения върху себе си, защото се поставя въпросът какво той е предал на поколението!“ Но на младия мъж не му отива да бъде дребнав. Какво пък: „Ако съм обезпечен достатъчно, ще се махна веднага“. Като манифест това не е лошо, но аз знам, че ще чуя и нещо потрошено и по-ярко: „Конфронтацията е пряка. Някой няма да отстъпи. Глаупак е, който отстъпи.“

...След време Антон Друмев ме попита какво мисля за Панайот. Не бива да се лъжат бащите, дори когато са на нож със синовете си, и намерих за добре да бъда пряк. Сега, когато припомням онзи разговор, ми се струва, че някъде извън кръга на настоящата лампа в последните няколко пара над изстиващия чай, в свистенето на зимната нощ зад стъклото или откъм дивана нето на децата ми в спалнята се възстановява хрипкавият шепот на летеца: „Но защо? Нали уж правилно живях? Нали стисках зъби, нали не възроптах, нали не посегнах към нищо за себе си, докато израсне?“

VIII.

Два прелювия към послеслова.

Александър Христов: По

* Главна правото и задължението на жената да се труди.

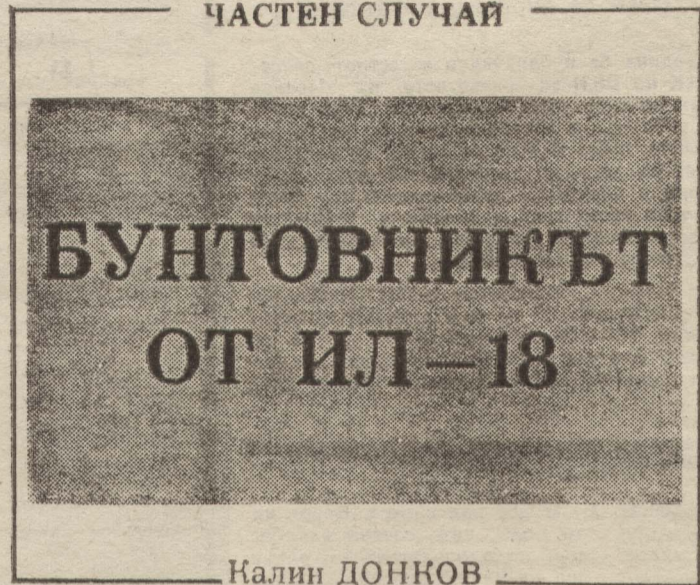
безспорен начин се установи, че Малина Щъркова си е била у дома и към шест часа вечерта там се пристигнали. Г. П. с един друг обвиняем, чието име вече не си спомням, и нейната приятелка Г. А., която е любовница на другия. Малина не познава Г. П., с когото трябва да бъде вечерта, но щом приятелката ѝ я повикава, тя се облича и тръгва. Отиват в Горубляне. По пътя пазаруват. Пристигат и сядат да ядат и пилят. Жените са пилят наравно с мъжете, дори повече — това се установи от данните по делото...

IX

Във всичко разказано поразява неизясненото отношение на обществото. Всъщност мие нието му* сякаш се свежда до разбирането, че търпение то е добро, а разводът — лошо. Кратко и прегледно, но твърде бедно за авторитета на колективния разум. Не се разбира къде остават любовта, доверието, признателността, за дължението един към друг, потребността да подкрепим и да закриляме, покрусата, отвращението от измяната, невъзможността да живеем върху гроба

Тридесетгодишен инспектор от общественото хранене: Идвам да слушам дела само за да разбера има ли някаква изход за мене, но виждам, че няма. Жена ми „ходи“, знам, че понякога и в къщи води мъже, едно време съм си мислил, че ако се случи нещо такова, веднага ще дам пътя, но животът излезе друг. Като знам, че със сигурност ще ми вземат децата, като нямам сили и кураж да събирам отново за покрия и ще остана на улицата — търпя. Ако си мъж, вземи да напишеш не за този, който е вече препатил, а за онзи, който е принуден да търпи!

ЧАСТЕН СЛУЧАЙ

Калин ДОНКОВ

Тогава пристига някаква друг и казва, че са го били. Г. П. грабва камата, отива и извършва убийството. Като я призовава по време на следствието, Малина Щъркова почна да плаче и ме моляше да не съобщавам на съпруга й... Аз вода следствия за убийство и разврат. Този случай беше особено драстичен, затова съм го запомнил...

Сретен Джамб: „Познавам Антон от четиридесет и девет години. От тогава той е все на отговорна и все на тежка работа. Това говори, че през целия си живот той е бил максимално полезен на обществото. А полезността към обществото не е ли главното в морала на един човек? Мисля, че той беше честен към старото си семейство, макар това да бе мъчителна честност и наивен стремеж да се запази нещо, което, както се разбира в съда, отдавна не съществува. Дори след развод той не се отнесе към новото си положение като консулатор, в отново създадено семейство и отново почна да изгражда. Аз съм свидетел на неговия тормоизделата и ще ви кажа, че както го боли за него самия и за новото му семейство, така го боли, че може да бъде извършена несправедливост в ъб щ е, а той като комунист не е в състояние да попречи на това. Друмев ходеше мрачен. Друмев страдеше, но Друмев се трудеше, Друмев летеше, Друмев допринасяше, беше полезен. Това е мярката на морала, други мерки няма днес! И още нещо: В нашата младост имаше много популярен лозунг: да поставим обществения интерес над личния. Сега по-рядко го чувам, а и тогава всички го произнасяха, но не всички го следваха. Друмев не отстъпи от него. Ако се беше грижил повече за изгодите, ако не беше ги отхвърлял заради работата, сигурно щеше да е по-уреден, по-подготвен и по-силен за тези прекеждия. Нима ще излезе, че той ще бъде наказан заради верността си към лозунга? И малко наказание ли са тези пет години!“

на обича, нежеланието да приемеш леността, лъжата, войнствувашото поприбителство в дома си, на трапезата си, в постелята. Как се разпределят тези и десетки други „подробности“ в чекмеджета „добро“ и „лошо“? Не се ли поражда тъкмо от тази неопределеност така разпространеният призив за компромиси на всяка цена? Не са ли израз на тази инерция онези места в закона, които подтикват или принуждават към компромис? След като десетилетия въздействуваше върху съзнанието и отговорността на човека, обществото изведнъж натисна лоста на икономическия механизъм и постави равно участие на съпрузите в семейното имущество. Тези редове не са протест срещу очевидните привилегии на жената в брака, зачатия в закона и разгърнати в прилагането. Те са протест срещу предварително осигурено равенство, което обезсмисля конституционните права на всеки да се труди и да създава реален равен принос в семейството. В съдилището съм чувал най-различни житейски истории, някои съм забравил, но някои ще припомня, за да бъдат по-ясни...

Лекар, кандидат на медицинските науки: Жена ми следваше, аз работех, тя прекъсна заради детето, така че завърши за около осем години, работи пет-шест месеца и ето че сега отива при друг, т.е. остава с другия у дома. Аз си отивам. Може би ще ме посъветват да се гордея, че я омъжвам с образование, с кубава работа и че ѝ давам зестра цял апартамент? Ще ми каже ли някой „браво“?

Сондър на средна възраст: Ако някой хареса жена ти, той я взема заедно с децата, с къщата, с част от заплатата ти. Кой бандит от улицата може с пистолет в ръката да ти вземе толкова? И от него, ако си мъж, ще се защитиш, а тук не можеш. Иди го питай сега сино ми къде ще хваща света!

* Изразено и в законите

Така търпението е добро, а разводът — лошо. Така или иначе вече формула за семейството като основна клетка на обществото при преразгледа си на български зазвучава с трагична двусмисленост: ами ако случайно си се затворил в тази клетка азедно с някой хищник? Какво ще остане от тебе, ако за да се измъкнеш, са нужни петилетки? И не се ли създава някаква странна форма на подчинение, някаква „брачна зависимост“, която може да предължи кошмарно дълго и да се изразява в експлоатация на труда, възможностите и дазбите ти, в изнудване, злоставяне, тровене, преследване пред държавни и обществени организации, приканване към изводи, превръщане на живота ти в непрекъснато отбяване и опровергаване на упрещи нападки? И пак това нашето ко „италианско“ разбиране. че търпението е добро, а разводът — лошо. Но ако от кулите на любовта са останали руини, не е ли по-важно човекът незабавно да започне нов градеж? Не се ли изисква от него именно това? И не идва ли обурканият шепот на Антон Друмев като черта под цяла камара от човеки съдба: „Нали уж правилно живях?“

Правилно според чекмеджета за добро и лошо. Ако семейният съюз не е съюз между свободни хора, тогава той ни насочва (не за първи път) към хипотетичната представа за атомарната и антисвета, избобрети от фантастите. Там всичко е като в реалния свят, но с обратен знак, цвят, стойност, мирис, с обратен разум. Съюзът е заменен с вражда, доверието — с подозрителност, потребността — с принуда, усмивката — с отчуждение. И ако всичко това се прави в името на децата, даваме ли си сметка, че тъкмо те могат да приемат за цял живот обратния знак на нещата и после да заменят честта с подлост, щедростта — с лакомия, уважението — със снисхождение, признателността — с неблагодарност. Тогава какво „правилно“ и какво „добро“ ще има във всичко това, което пречи на съвестта да реши на време и сама? Какво „добро“ и какво „лошо“ се кръстосват в пасечената от упрещи и опасения душа на пилота на Ил-18, та той живее с усещането за опряната в гръбнака му пев на неизвестността? За какво „добро“ и за какво „лошо“ той изтърпява петгодишното* си наказание?

Виждате ли го как в тъмнината сутрин стъпва на ледената плоча на Враждебна? Виждате ли как се вдига самолетът му и как неговите крила минават над кварталите, над още спящите съдии и законодатели, над ищци и ответници, над борци и фарисеи, над герои и тълкуватели на инфарктни сюжети? Виждате ли как светва и гасне в лъбето могъщият му сигнал, сякаш повтаря: за какво?... за какво?... за какво?...

* Засега.

КЪДЕ ИЗДИША ВОЛЕЙБОЛНАТА ТОПКА?

СЛЕД ТОЛКОВА МНОГО СИСТЕМИ — БЕЗ СИСТЕМА... ● ТРИМА ИГРАЯТ, ТРИСТА БРОЯТ ПАУЗА

— Вие, журналистите, само чакате волейболът някъде да захъса или да се провали, за да извадите калъчката!...

Кирил Николов, отговорният секретар на Българската федерация по волейбол, убедено твърди това. За него и не само за него журналистите са измежду главните виновници за неблагоприятията в този спорт. Защото, видите ли, критикуват слабостите и недостатъците, а не си пасуват смирено и кротко.

Но дали нещата наистина стоят така, както смята Кирил Николов? Нека се справим с фактите.

На 2 септември 1969 година бе публикувано известното решение на Политбюро на ЦК на БКП за развитието на масовия спорт и за повишаването на спортното майсторство. Това решение нито е обезсилено, нито пък е загубило давност, както някой може би смята. В него точно и ясно се казва, че волейболът трябва да се издигне на световно равнище, тъй като съществуват абсолютно реални и обективни предпоставки за това: голяма популярност на този спорт сред младежта и трудещите се, утвърдени и дълбоко вкоренени традиции, достатъчна материална база, спортно-педагогически кадри и т. н.

Ще бъде пресилено да твърдим, че оттогава насам волейболът не е постигнал никакви успехи или че не се е стремил да отговори на партийната повеля. Но тези стремежи непрекъснато се разминават с очакванията. Ето как нашите волейболисти и волейболистки са се представяли на най-отговорните прояви след 1969 година:

- 1970 г. Световно първенство в България: мъже — второ място, жени — шесто място;
- 1971 г. Европейско първенство в Италия: мъже — седмо място, жени — четвърто;
- 1972 г. Олимпийски игри в Мюнхен: мъже — четвърто място, жени — не се класират за финалния турнир;
- 1973 г. Световно първенство в Мексико: мъже — седмо място, жени — тринадесето!!!
- 1975 г. Европейско първенство в Югославия: мъже — пето, жени — четвърто.

- 1975 г. Олимпийски игри в Монреал: мъже и жени не се класират за финалния турнир;
- 1977 г. Европейско първенство във Финландия: мъже — шето, жени — седмо място.

Като изключим световното първенство в София, нито веднъж наш отбор не намира място в зоната на медалите, а асансьорното движение, особено на женския ни отбор, е из право тревожно, защото е само надолу.

— Да, но географията на волейбола се разширява, нараства броят на силните отбори и съперничеството става все по-ожесточено — често слушаме или четем подобни „аргументирани“ обяснения.

Това е истика, резултат на закономерно развитие на играта по света, но къде оставаме ние и не започваме ли твърде много да избледняваме на волейболната географска карта?

— Ние сме най-малко с две класи под равнището на СССР и Полша в Европа — твърди убедено известният Димитър Каров след последното европейско първенство във Финландия.

Едно е обаче да констатираш положението, съвсем друго — да го обясниш. А обяснението трябва да започне тъкмо със самия Каров: този наш неповторим разпределител преди години бе обявен за „персона нон грата“ в състава на националния ни отбор и изпратен да буди удивлението и въздъшването на италианските любители на играта. За съжаление втори Каров у нас не можа да бъде открит, кито да бъде измислен. И тогава, притисната от обстоятелствата или по-точно от дилемата „да блъщ или не“ на олимпийските игри в Москва, федерацията отново реши да се облегне на опита, рутината, майсторството на Каров. Доколко той ще изпълни ролята си на волейболен мениджър, не се наемам да прогнозирам, но е безспорен фактът, че двегодишното отсъствие на Каров от терена у нас нанесе вреда на родния волейбол и не донесе никаква полза, както се предполагаше.

И все пак само с Каров нито може, нито следва да обясним незадоволителното равнище на нашия волейбол. Причините са много, различни по характер и съдържание и изброяването им би отегчило и най-търпеливия читател. Затова ще се опитам да засегна по-важните според мен.

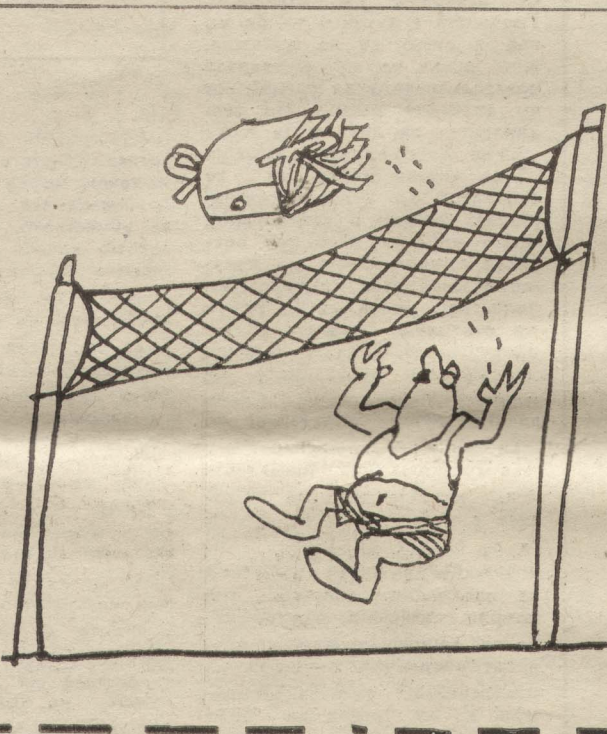
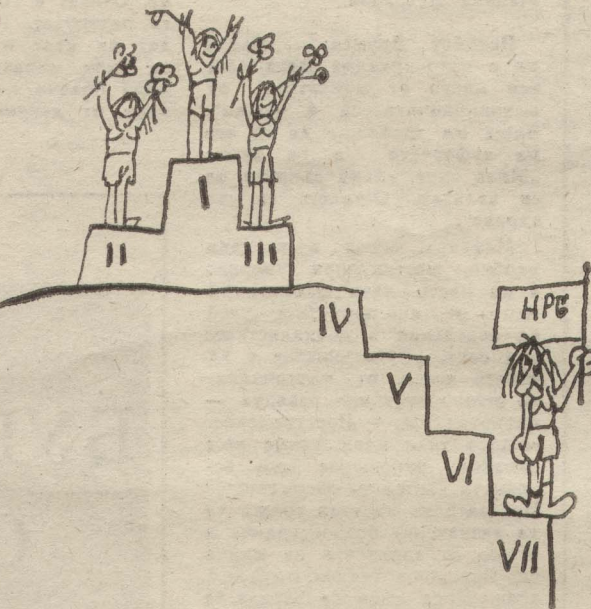
Публична тайна е, че за 33 години народна власт във волейбола бяха изпробвани приблизително 34 системи в републиканските първенства? И нито една не се оказа подходяща, нито една не можа да се задържи по-продължително, защото всеки треньор на националния отбор се стараше да „дърпа чергата към себе си“, без да го е еня за последните те и отражението върху общото състояние на волейбола.

Вече имах случай пак на това място да споделя, че нашите волейболисти и волейболистки играят най-малко срици за първенство, и то за най-кратко време в сравнение със състезателите от останалите спортни игри: футбол, баскетбол, хандбал. И сега пълни осем месеца изминаха от последния съдийски сигнал на миналото републиканско първенство. Междувременно баскетболистите и хандболистите отдавна поведоха борба и с право печелят терен сред любителите на спорта у нас. Как ще умножаваме привържениците на волейбола, как ще събуждаме интерес и желание у младите към този спорт, как ще развиваме майсторството, след като активните състезатели и състезателки се съревновават 3—4 месеца в годината и само една нищожна част от тях — по 12 мъже и 12 жени — биват отглеждани „парниково“, за да ни „зарадват“ в края на краищата с поредното седмо или тринадесето място?

„Едва ли някой ще възрази срещу познатата истина, че там, където има силен клубен отбор — там има и силен национален отбор. Но как можем да имаме силни волейболни състави, след като клубните треньори трябва да работят близо 250 дни само в тренировъчната зала... „Претрупването“ на първенството за късо време и огромната пауза нанасят големи щети върху популярността на играта. Това, разбира се, е пряко свързано и с намаляване на интереса към нея от страна на подрастващите, с намаляване на притока от млади таланти...“

Цитирам само малка част от тревожното мнение по този въпрос на заслужилите треньори Владимир Прохоров, изразено неотдавна на страниците на в. „Старт“. Вместо да се вземе под внимание тази тревога, вме-

Борис ДИМОВСКИ

сто да се видят и отстранят отрицателните последици на една отречена от живота практика, отново републиканското първенство ще се разиграе по познатата „блиц-система“. Защо? За да се даде възможност на националните състезатели (ки) да се готвят най-продължително време за големите отговорни изпитания: световното първенство и олимпийските игри.

Добре, след като се жертва едно първенство в името на две-три олимпийски точки, коя е гаранцията, че тази цел ще бъде постигната? И второ, кой в обратния случай ще понесе отговорността? Това нашата общественост трябва предварително да знае. Защото много пъти се разчита на късата памет у хората и на времето, за да се заличат винаги и се амнистират виновниците. Примери — колкото щеш!

След световното първенство по волейбол в Мексико през 1973 година и след небилайна провал на нашия женски отбор, който зае невероятното 13-то място, Българската федерация по волейбол си направи самокритика. Много точно и остро беше и жилото на критиката. Но мина време, поутоложиха се нещата, позабравах се фактите и старите грешки бяха отново повторени. Най-важната: отново за старши треньор на женския национален отбор бе при-

поради ниски ръстове, двигателни и технико-тактически качества...“ (цитирам дословно от доклад на федерацията). Тази констатация е не само обидна за състезателите, но и невярна по същество. Онези, които от дълги години следи проявите на българския женски волейбол, може с твърда ръка да се подпише, че днешният ни национален отбор и ръстово, и технико-тактически, и физиологически стои на възможното най-високо равнище в сравнение с всички предишни наши национални състави. Друг е въпросът, че волейболистите от много други страни са ни изпреварили по редица показатели и че нашите състезатели не умеят (или пък не могат да бъдат заставени от треньорите си) да разкрият изцяло потенциалните си възможности.

От години наред по конференции, пленуми, семинари и в печата се говори и пише, че психическата неустойчивост е враг №1 на нашите волейболисти и волейболистки, споменава се неизменно за „малкото“, което липсва, а то фактически е твърде голямо. И от години наред, въпреки че винаги се набелязват мерки, чертаят се мероприятията, взимат се решения и т. н., не се виждат налице положителни резултати, нито пък се дава ясен и точен отговор на елементарния въпрос: „Кой е отговорен за тази хроническа слабост?“

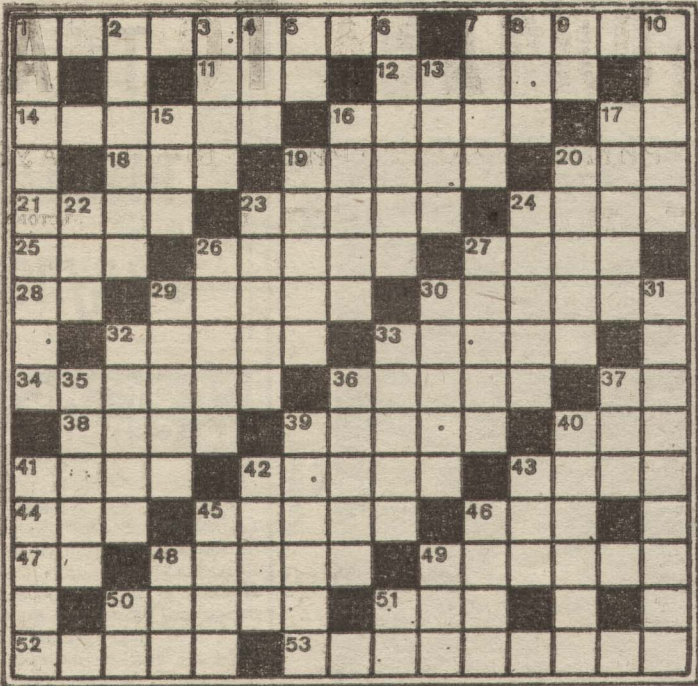
В името на никакви висши стратегически планове и нитереси българските волейболни отбори, които са шампиони на страната и носители на Купата на Народна република България, няма да участвуват в нито един европейски турнир: нито за КЕШ, нито за КНК. А по същото време и футболите, и баскетболистите, и хандболистите, пред които стоят почти същите цели и задачи като при волейболистите, се съревновават със своите клубни съперници от чужбина, без да се страхуват от „дагубното“ отражение, което това участие може да даде...

Волейболистите ще разчитат на никакви приятелски турнири по време на великата пауза на първенството, за да изпробват самоувствението си.

С който и да е треньор на мъжки или женски клубен отбор да се разговаря, неизменно звучи дежурното оплакване: „Почти нищо не идва от долу. Зле сме с юношите и девойките...“ В подкрепа на тревожното твърдение идва и тревожното класиране на смяната ни на последното европейско първенство във Франция: юношите заеха единадесето място, а девойките — осмото... Е, добре, мисли ли и действат ли федерацията за съдбата на детско-юношеския волейбол? У нас има над 200 щатни треньори и преподаватели, като повече от половината имат висше и средно физкультурно образование. Към тях следва да прибавим и над 150 хонорувани специалисти. Както се вижда, армията на волейболните педагози съвсем не е малка. Но каква е работата на тези специалисти, оправдават ли званието и призованието си, какво дават на голямия спорт — ето кардиналния въпрос. Защото ако днес не сме твърде добре с майсторството на мъжете и жените, утре ще бъдем още по-зле, ако не засилим грижите и вниманието към подрастващите.

Ето някои проблеми, които според мен стоят на дневен ред пред Българската федерация по волейбол и които следва да бъдат решавани енергично, смело в нов стил.

Стефан ПЕТРОВ
заслужил деятел на физкултурата

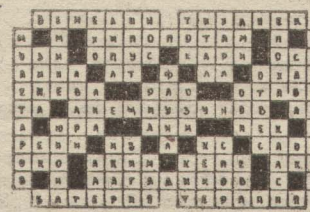
ВОДОРАВНО: 1. Двете име ва на наша партизанка, загина ла в сражение през 1944 г. 7. Деятелка на младежкото революционно движение у нас (1920—1944). 11. Писмена мол ба до съд. 12. Френски историк и философ (1823—1892). 14. Връх (мн. ч.). 16. Псевдоним на виден деец на БКП (1889—1944). 17. Украински съветски писател. 18. Герой от оверта на Гоговац. 19. Български на ционалреволюционер (1850—1876). 20. Бележит деец на уг гарското и международно революционно движение (1886—1939). 21. Сладко, нежпало ви но. 23. Опера от Г. Ф. Хендел. 24. Водно безгръбначно животно. 25. Град в Южна Корея. 26. Авторът на романа „Прес панските камбани“. 27. Градин ско цвете. 28. Марка съветски самолети. 29. Съветски маршал (1897—1973). 30. Деятелка на работническото движение, първата жена, обесена в български затвор (1901—1942). 32. Тре ва, която не се използва за нищо. 33. Вид граничен наряд. 34. Съветски оперен певец, гос тувал у нас. 36. Деец на френското и международното работническо движение, един от ос нователите на Френската комунистическа партия (1869—1958). 37. Оперета от Маскани. 38. Житно растение. 39. Вид игра на карти. 40. Един от основа телите на Рим (в митол.). 41. Прорез на дреха. 42. Наш дра матичен артист. 43. Господство в даден период на една или други външни форми в пред метите на бита. 44. Латвийска парична единица. 45. Цигански стан. 46. Наш град. 47. Приток на Дунав. 48. Плувец от ГДР — олимпийски шампион в Мюн хен. 49. Жегя, пек. 50. Плани на в СССР. 51. Част от чове шки скелет. 52. Европейска сто лича. 53. Съветски маршал, ав тор на книгата „Земя в огън“ (1912—1976).

ОТВЕСНО: 1. Виден деец на КПСС и съветската държава (1881—1969). 2. Политически водач (мн. ч.). 3. Напитка. 4. Литературно-публицистично про изведение. 5. Отзвук. 6. Съвет ски военен и държавен деец (1880—1969). 7. Наш драмати чен артист. 8. Езеро в Св бър. 9. Река във Франция. 10. Стихосбирка от Ламар. 13. В старогръцката митология бог

на любовта. 15. Деец на Филипска комунистическа партия. 16. Герой от роман на Д. Димов. 17. Деец на БКП (1918—1944). 19. Съвременен наш писател („Вълчи времена“). 20. Малко помещение за дома шни предмети. 22. Герония от оперетата „Синьото кълбо“ от Михаил Зив. 23. Бетонна част, която се използва в строителството. 24. Член на религиозно течение, възникнало в Англия през XVIII век. 26. Беле жит деец на френското и международното работническо движение (1900—1964). 27. Ква твов генератор за светлинни лъчи. 29. Единица мярка за обем. 30. Деец на БКП, парти занец от отряд „Георги Беш ковски“ — загинал в сражение през 1944 г. 31. Двете имена на италианска киноактриса. 32. Разноцветен минерал. 33. Френ ски композитор, органист (1694—1772). 35. Известен френски писател-антифашист (1866—1944). 36. Метрично тяло 37. Псевдонимът на командира на партизанския отряд „Антон Иванов“. 39. Група въоръ жени лица, които преследват някого. 40. Вид къса лиричка поема. 41. Деец на революционното работническо движение у нас (1920—1944). 42. Френски киноартист и режисьор. 43. Ав глийски политически деец, ав тор на книгата „Утопия“ (1478—1535). 45. Река в Съветския съюз. 46. Герой от Гражданската война в СССР (1894—1920). 48. Немски писател — виден представител на крити ческия реализъм (1875—1955). 49. Действувало лице от опе рата „Пертската красавица“ от Бизе. 50. Инициали на ръково дителя на Септемврийското анти фашистко въстание в Нова Загора. 51. Тип съветски само лети.

Георги БОРЧАКОВ

ОТГОВОРИ ОТ БРОЙ 2

Георги ЧАВДАРОВ

— А ти как разбиращ моята душа с твоите прозвездения?

РАЗКАЗИ НА ОЧЕВИДЦИ

ЗАГИВАШЕ ЕДНА ИМПЕРИЯ

Предлагаме на читателите със съкращения кореспонденции на Маггахан, взети от сборника „The War Correspondence of the „Daily News“ (1877—1878)“, издаден в Лондон през 1878 г., които се превеждат и печатат на български език за първи път. Издири и подготви за печат Дарина Маркишка—Мишлякова. (Всички дати в текста са по грегорианското летоисчисление, въведено в Англия от 1752 г.)

„ОТ СОЦИАЛНА ГЛЕДНА ТОЧКА НАЙ-ЗНАЧИТЕЛНАТА СЪПКА ПО ПЪТЯ НА ПРОГРЕСА ЗА ДЕВЕТНАДЕСЕТТО СТОЛЕТИЕ ТОВА Е СТРЕМЕЖЪТ НА РУСИЯ ДА УНИЩОЖИ РОБСТВОТО...“

МАГГАХАН

Казанлък, 19 януари

През последните двадесетина дни Руската армия прояви голяма енергия и разви дейност, каквато никога не очакваше. За вземането на София от Гурко, победата на Радещи при Шипка с пленяването и разбиването на една турска армия почти напълно, както при Плевен, за вземането на Самоков, изключително бързото преминаване на Гурко от София до Пловдив, също така бързото преминаване на Скобелев до Шипка и Шейново, където беше пленен Вейсел паша, вземането на Сливен и Стара Загора — всички това се случи през последните 18 дни.

Турската съпротива завърши, както предвиждах, с падането на Осман паша при Плевен. Турците могат да се задържат още само при Вуюк чекмедже пред Цариград, където се надяват, че ще окажат някаква съпротива.

Русите в този момент имат на Балканите 14 дивизии, или 125 000 души. Не е чудно тогава защо турците се опитват да печелат време. Те изчакват резултата от дебатите в Английския парламент, след което ще се разбере дали Англия ще се намеси на тяхна страна или наистина ще трябва да молят за мир, като приемат условията, така както ги диктува Русия.

Сервер паша пристигна тук днес. Той се придружава от Намик паша, дълбоко уважаван турчин с известно име, заемал почти всички важни постове в управлението на Портата. Бил е посланик в Петербург и в Париж при Луи Филип. Двамата дождоха тук към 4 часа след обед от Стара Загора и новината за тяхното пристигане направи Великия княз да отложи заминаването си за Пловдив.

Може би сезнае, че турците се опитваха през последните две седмици да постигнат при мирне, като изпратиха молба до Петербург и до Великия княз Николай. Русите решиха да отгъвка примирие, но ги уведомиха, че бяха изслушали предварителните предложения за мир. Утре започва дипломатическа борба при някои особени обстоятелства, тъй като и русите, и турците са напълно откъснати от външния свят. Снежни бури са повредили телеграфните линии в Русия, а в България те работят само до Габрово.

Тъй като големите затруднения на Руската армия досега идваха от транспорта, любовитно ще бъде за военните лица да узнаят как тези трудности са били преодоляни при такова бързо напредване. Ясно е, че Гурко по пътя за София не можеше да поддържа снабдяването си от Румъния поради трудния преход през Балкана, да не говорим за Дунава, който бе невъзможно да се прекосява. Той използва заварените англичански запаси на Турската армия в София. От този момент нататък той се снабдяваше и от местното население. След като премина Балкана, Скобелев също се снабдяваше от местните хора. Тунджанската долина не можеше да даде нищо, тъй като почти всички села са изгорени, ограбени и разрушени, но богатствата в долината на Марица, изглежда, нямат свършване. Скобелев пише от Харманли, че има изобилна храна за войниците си и фураж за конете. Вероятността армията да намира достатъчно храна е налице, докато трайният спортът се нормализира, което по всичко личи няма да е спорно. Навсякъде турците изоставят складовете си и бягат.

Когато да минавах, целият Шипченски проход беше задърстен от артилерия и обозни войни, които бавно си пробиваха път. Всяко оръдие се тежеше от 12 коня и от 20 до 50 войници. Северният склон е затрупан със сняг, дълбок няколко метра. Южният склон, който е много стръмен, но е по-къс, представлява ледена маса, така че са нужни толкова войници за задържане, колкото по северния склон за изтегляне. В Габрово и Казанлък температурата е само около нулата, но в прохода, където бушуват непрекъснато страшни снежни бури, е много по-ниска. Такаъв гъст сняг валеше, когато преминавах Шипка, че понякога не можеш да виждаш на един метър пред себе си.

За щастие построение от генерал Радещи барани са все още в добро състояние, зарити дълбоко в снега. Не би могло да има по-любопитна гледка от тези малки колони, увиснали по планинските склонове, едва забележими по тъмния си дим, който се издига

под затрупаните ги сняг и се вие в най-фантасични форми, гонен от свирещия вятър. Всеки ден се изсичат стъпала в снега, за да може да се стигне до тях. Пред повечето барани войниците на Радещи са направили парапети, за да имат опора от силния вятър. Тъй като тези колони са построени нагоре по целия път, всеки може да намери в тях подслон и да се стопли. Единствената грижа е храната. Генерал Хол ми каза, че обозът на княза с храната и фуража вече пет дни се бави. Колкото се отнася до мен, аз успях да премина на кон, облечен в връжко палто, одеяло и джоб, пълен с хляб и сирене.

Пристигнах в Казанлък. Сега той има съвсем различен вид, откак го видях през юли, когато бях с Предния отряд на генерал Гурко. Тогава градът беше приятен, благоденствуваш, един от най-преуспеящите и красиви градове на България, столица на Розовата долина, пълен с красиви цветни и овоцини градини, с потоци бистра вода, която тече по всички улици. Сега е развалина.

Казанлък, 20 януари

Действията на генерал Гурко и генерал Скобелев показват какво може да направи Руската армия, когато е много водена от способни командири. Генерал Гурко остана в София само три дни, за да даде на полуумерените от глад и полуживотни войници възможност да отпочинат.

Гурко и Радещи се насочиха към долината на Марица да пресекат пътя за отстъпление и да нападнат турците откъм гръб. След това започна най-напрегнатата гонитба. Генерал Великия княз след турците, които отстъпваха по пътя от Самоков към Пловдив, по десния бряг на Марица, край подножието на Родопите. Генерал Гурко напредваше с най-голяма бързина по долината на Марица между Ихтиман и Пазарджик. Двете армии, нападнали вече в долината, можаха да се виждат известно време, разделени от Марица. И двете с нечовешки усилия следваха турците. След като мина през Ихтиман, генерал Гурко изпрати един полк през планината между двата пътя да се опита да пресече отстъплението на турците, но полкът пристигна твърд късно и откъсна само 300 души от арьергарда. Когато генерал Гурко пристигна в долината на Марица, турците бяха към Пещера. Мостът при Татар Пазарджик беше разрушен. Войските на генерал Гурко прегазиха до кръста ледени те води на Марица и видяха на 13 януари Татар Пазарджик — на четвъртия ден след като напуснаха София. Градът бе напълно изгорян. Без наспрат, русите продължиха за Пловдив. След 24 часа стигнаха до село Кадъкьой (пн. Канево) на 10 мили от Пловдив, където намериха турците, зградата окупана в позициите си, по това не бяха войските, които преследваха, а части на Сюлейман паша, който ги беше изпратил тук, за да спрат генерал Гурко и да печелят време. 24 часа, за да се подготви за атака. Когато бе готов да атакува, турците изоставиха позициите си и се оттеглиха към Дермендере (дн. Първенец), където вече беше стигнала отстъпващата армия.

Разстоянията се бяха съкратили и надбяването ставаше много напрегнато. Турците бяха по пътя в подножието на Родопите, челините колони на армията бяха при Дермендере и се движеха към Станимъка, преследвани от генерал Великия княз.

Междувременно ротмистър Бураго с един ескадрон драгуни се беше придвижил същата вечер към Пловдив, пристигна там и окупира града към 8 часа вечерта на 14 януари, след като Сюлейман паша беше отстъпил към Дермендере, за да се присъедини към отстъпващата армия.

Докато се готвеше да превземе Кадъкьой, генерал Гурко изпрати напред трета дивизия начело с генерал Данделан. Той стигна в Пловдив на 15 януари и, без да спира, замисли по заповед на генерал Гурко напред по пътя към Станимъка, за да прегради пътя на Сюлейман паша.

След като превзе Кадъкьой, генерал Шувалов насочи 2-а гвардейска дивизия по равнината южно от железния път и западна турците във фланг, между Дермендере и Станимъка, а генерал Великия княз нападна в тил. Девдженлювият авангард от 3-а дивизия

начело с генерал Краснов влезе в бой с челините колони на отстъпващата армия, докато пехотата избягваше напред. Последва сражение, в който паднаха убити 800 души руски войници. Турците оставиха на полесражението 4000 убити и ранени. Пленени бяха 50 оръдия „Круп“ и 3000 войници. Имаше турци, които се биеха като побеснели. Една паша, когото русите се опитаха да хванат жив, се биеше отчаяно като обезумял. Уби и рани 15 войници, като си служеше с револвер и сабя. Накрая русите го убиха.

Не е възможно да се установи каква част от армията на Сюлейман беше пленена. Той самият избяга. А твърде вероятно е част от неговите войски да бяха отминали вече Станимъка, когато стана това сражение. Друга част се бяха разпилили и избягали в планината. Като пресметнем загубите от изтощение, болести и загиналите в последния бой и прибавим 7000 души пленени от русите, можем да кажем, че Сюлейман паша ще е щастлив, ако избяга и достигне Одрин с 20 000 останали от 45 000 при София и Пловдив. Но много съмнително е дали изобщо ще може с тях да достигне Одрин.

Генерал Скобелев докладва от Харманли за някакви войски в тила му откъсно по южния бряг на Марица, в подножието на Родопите. Но той смята, че лесно ще се справи с тези войски и няма да им позволи да стигнат до Одрин.

Разбиването на турската армия, вземането на цялото пространство от София до Одрин и от Стара Планина до Родопите стана така бързо, като смяната на денор в пантомима, а последствията за Османската империя са по-нагубни, отколкото може да си представи човек. Геронте на империата са генералите Гурко, Радещи и Скобелев, като проведените военни действия по трудността на изпълнението, по скоростта на придвижването и бързината на прегрупироването едва ли имат так подобни. Русите печелят безусловно. Най-после дойде отдавна чаганата победа.

Казанлък, 20 януари 8 ч. вечерта

Събитията следват едно след друго с шеметна бързина. Токущо пристигна един куриер, изпратен от генерал Струков (от авангарда на генерал Скобелев), със сензационна и тревожна новина, че турците при Одрин са вдигнали във въздуха своите барутни погребя, че палат складовете си и че огънят се разпространява из града, който е застрашен от пожар и разруха. Най-голямо безредице цари през нощта. Турското население бяга. Генерал Струков узнал това от една делегация от български, турски и гръцки жители, които молеха русите да спасят града от пламъците.

По всяка вероятност генерал Скобелев е завзел вече Одрин. Нелидов приема това събитие за много сериозно и го счита за предвестник на революция или безредице в Цариград. Възможно е то да докара флотите на цала Европа и Цариград да бъде окупиран от чужди войски.

Турската империя не само се сгромолява — тя се разпада на парчета.

Казанлък, 21 януари

Сервер паша и Намик паша имаха днес дълъг разговор с княза и г. Нелидов и въпросът за мира беше обсъден сериозно. Когато бяха запитани какви условия очакват. Намик отговори, че те идват като победени и разчитат на снисхождението на победителя.

Явно турските посланици имат всички пълномощия да преговарят и полицията мисли, че събитията следват така бързо, че вероятно всичко ще се реши, когато настъпи зимата и отиди. Русите много се болят от безредието в Цариград и от сваленето на султана, което ще предизвика грозни анархии.

Князът трябва за Одрин на 24 януари. Вероятно нищо няма да стане, докато не пристигне. Разбира се, турските посланици ще го последват и, ако трябва да се сключи мир, това вероятно ще стане в Одрин. Изглежда, турците са готови на всякакви условия, чакане няма причини мирът да не бъде подписан в следващите десет дни.

ПРИСЪДАТА НА ЖИВИТЕ

Трета
титла за
Радулов

СПОРТИСТЪТ НА СЕДМИЦАТА

Гросмайстор Иван Радулов („Славия“) след краткотрайния допълнителен двубой с международния майстор Венцислав Инкьов е провъзгласен за първенец на България по шахмат. За трети път (след 1971 и 1974 г.) той се окичва с шампионското звание. За своя 18 години по-млад съперник той каза:

— Инкьов е надежден и перспективен състезател, но няма достатъчно опит. Негово е бъдещето.

Радулов е роден в Бургас в началото на 1939 г. Дипломира се като строителен инженер. С шахмат се занимава след завършването на гимназията. 22-годишен става шахмайстор. Седем години по-късно е удостоен от ФИДЕ със звание международен майстор, а в 1972 г. вече е гросмайстор. В състава на националния ни отбор е от 1961 г. Участник е в четири шахматни олимпиади с добри индивидуални резултати: в Лугано е втори като резерва, а в Скопие — трети на трета дъска. Участва в междузонални турнири за световно първенство в Ленинград през 1973 г. след победата си на зоналния турнир в Хелзинки.

Не са малко международните му успехи. Заема пето място на традиционния турнир в Хастинес (1973), където спечели хубаво една остра партия срещу победителя Ларсен. Спо

«ПО ДИРЯТА НА БЕЗСЛЕДНО ИЗЧЕЗНАЛИТЕ» — ПОСТИЖЕНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА КИНОДОКУМЕНТАЛИСТИКА

Времето понякога работи и в полза на злодеите, но не за дълго. Тридесетте години — от мрачните събития през 1923—1925 г. до 1954 г., когато Военната колегия при Върховния съд на Народна република България пристъпи към разглеждането на наказателното дело от общ характер № 634, хвърлящо светлина върху жестоката истина за жертвите на зараждащия се фашизъм у нас — са кратък миг от гледна точка на безстрастното регистриране. Но колко са те в паметта и сърцата на близките и честни хора, на народа?

Времето няма власт над живата човешка съвест.

Това е най-интимното идейно-художествено внушение, което излъчва многосерийният телевизионен филм „По дирята на безследно изчезналите“, създаден по едноименната книга на писателя Николай Христов. Тази книга още при появата ѝ бе оценена заслужено от критиката като успешен опит да се запълни една празнина в нашата литература и история. Граждански развълнуваното перо на Николай Христов, наред с извадките от протоколите и стенограмите, с неоспоримите вещствени доказателства от следственото дело изтъква десетки съкровени мисли, които стигат до съзнанието на всеки съвременник. Сега, вече със средствата на киното, които имат своите специфични особености и визуални предимства в сравнение с писаното слово, пред нас се изправят с цялата си героична трагика събития, които бележат един от най-тежките периоди в нашата история: период на нечуван политически садизъм, накарал великия син на Франция Анри Барбюс, дошъл в България да събере лични впечатления и факти, да възкликне: „Иска ми се гръмко да викам!“

Трябв да признаем проявения висок професионализъм от режисьора Маргарит Николов и целия снимачен колектив в реализирането на литературно-публицистичния материал, в намирането на точния баланс между художественото повествование и документалния изказ, поразяващ със своята сурова автентичност „Основно-

то разбиране, че във възкресяването на такава действителност няма нищо по-силно от непосредствения, истинския факт, е защитено с чувство за емоционална извисеност и мяра. Както казва др. Тодор Живков в своето писмо до творческия колектив: „Филмът убеждава и въздейства с доверието към документа, с искреността и възлението на своите създатели, с реализма в изображението на представителите на двата лагера“. А преди това: „Вашият филм възлича съвременния зрители от всички поколения в активна историческа преценка на героичните събития от миналото, и то преценка от ясна класово-партийна позиция, която е особено нужна днес в обстановката на непрестанна и остра идеологическа битка.“

Несъмнен е приносът на филма както в реставрирането на една зловеща и същевременно героична епоха, така и в умелото извеждане на всички очия поучители черти и уроци, които носи фашизмът със себе си, където и да се появи. Унищожаването на най-прогресивната част от българската интелигенция, и то „чрез изнамирането на особено мъчителни за жертвите методи“, както се отбелязва в обвинителните документи, е нечовешки акт на незаконното правителство на Александър Цанков, намерило в лицето на Военния съюз и по-специално на Третата секция към Министерството на войната своя „технически“ инструмент за изтребление. Дълго време ни живяхме само с рождените дати, с прекъснатото творческо и житейско дело на най-добрите народни синови: Гео Милев, Христо Ясенев, Сергей Румянцев, Йосиф Хербст и много други... Страшно е да се изброяват! Среду имената на много от тях в най-хубавите ни детски спомени и в училищните ни читанки стояха зловещите думи: „убити при неизвестни обстоятелства“, или „безследно изчезнали“. От това яркостта на техния живот не намаляваше, напротив — нашият дълг към възстановяването на истинските обстоятелства на техните последни дни, ставаше все по-нарастващ. Сега, с появата на няколко художествени

творби на литературата и киното, този дълг е отчасти намален. Благодарение на възможностите на телевизията филмът достигна за няколко вечери до сърцата на милиони зрители. Онази епоха тепърва ще намира своя художествен еквивалент в изкуството и в съзнанието на подрастващите поколения, тепърва животът и делото на всеки герой ще намери своя поет, докато в пантеона на българската памет не остане нито едно празно място... Да си спомним само думите на Петко Д. Петков, казани в Народното събрание: „Убийците и конспираторите седят на министерската маса!“ На 14 юни 1924 г., точно в деня на годишнината от убийството на Стамболийски, той е прострелян на ъгъла на ул. „Раковски“ и „Московска“. След него пада и Тодор Страшимиров. Каква гражданска смелост се е искало, за да се издигне глас на протест в такава обстановка!

Живи са свидетелствата: Йосиф Хербст: „За спасяването на страната може да се пожертвува едно правителство. За спасяването на което и да е правителство обаче не може и не бива да се жертва страната“. А некрологът на Антон Страшимиров по случай смъртта на брат му е може би най-прочувственото и кратко обвинение: „Убиха и брат ми... Бог да пази познати и непознати...“ Такава е историческата истина!

Финалът на филма е и финал на полученото възмездие. Присъдата е произнесена. Справедлива ли е тя за всички? Щё ми се да цитирам отново думи на автора на книгата, отправени към живите убийци: „Ако сте имали съвест, тя е била достатъчно изтезавана през тези дълги десетилетия, озарени от високите имена на предадените от вас. Вие сте получили най-тежкото наказание за клеветника и завистника: славата и безсмъртието на вашите жертви. А ако сте нямали съвест — толкова по-зле за вас!“

Георги ЧАТАЛБАШЕВ

луки го съпътствуват в Испания: два пъти е пръв в Монтиля и веднъж в Малага. Начело е и в Югославия — Баймох (1975) и Кикинда (1976). През изтеклата година се наложил в Осло. Тази година му предстои участие в зонален турнир и в шахматната олимпиада в Аржентина.

Гросмайстор Радулов е шахматист с тънко позиционно чувство, с усет за получаване и оползотворяване на инициативата. Да му се предостави преднина е равнозначно на ги бел. Той има много добро виждане на практическите възможности в позицията. Играта му се отличава с действеност и точност. Типични позиции, например в Сицилианска защита, Френска и други, разиграва твърде изкусно. Силен е в открити фигурни позиции, бляскав майстор в тактически усложнения. Не обича да се защитава. Също както гросмайстор Георги Трингов го желае и може да нападне.

Пожелаваме нови успехи на този наш стабилен и скромнен състезател.

Брой 3 (367) 18 януари 1978

Антени

1000 СОФИЯ
ул. „Хан Крум“ 12
РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ

Главен редактор: ВЕСЕЛИН ЙОСИФОВ

Редакционна колегия: Владимир АВРАМОВ, Георги ВЪЛКОВ (зам. гл. редактор), Христо ГУЦЕВ (отговорен секретар), Евгени МИХАЙЛОВ, Благо НИКОЛОВ, Стоян ПЕТРОВ, Симеон ПРАВЧАНОВ (зам. гл. редактор), Петко ТОТЕВ (зам. гл. редактор), Лилия ЧАВДАРОВА.

Вътрешна политика — 89-23-20, Международна политика — 88-10-19, Литература, изкуство и култура — 89-81-57. Писма на читатели и приемна (четвъртък и петък от 16 до 18 ч.) — 89-31-57. Приложение „Антени“ — 89-54-98, Администрация, каса и счетоводство — 87-10-64.

ДПК „Д. Благоев“ — Индекс 20001